

FIRMA
i PRAWO
tydzień z komentarzamiWtorek
22 marca 2016
nr 56 (4203)

Piotr Zimmerman
doradca
restrukturyzacyjny
w Zimmerman Filipiak
Restrukturyzacja SA

Anna Michalska
doradca
restrukturyzacyjny,
Zimmerman Filipiak
Restrukturyzacja SA

Prezentujemy siódmą część komentarza do ustawy z 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U. poz. 978 ze zm.; dalej: p.r.). W niniejszym odcinku omawiamy normy prawne zawarte w art. 138–160 p.r. Artykuły 138–139 p.r. są kontynuacją przepisów dotyczących rady wierzycieli. W art. 140–149 p.r. uregulowano zasady udzielania pomocy publicznej restrukturyzowanym przedsiębiorcom: jej dopuszczalność i warunki. Z kolei art. 150–160 p.r. normują materię dotyczącą układu zawieranego w postępowaniu restrukturyzacyjnym. Omówiono w nich m.in., jakie wierzytelności obejmuje układ, a jakie są spod niego wyłączone, które podmioty mają prawo do składania propozycji układowych, kiedy restrukturyzacja zobowiązań może być rozłożona na raty. Autorami komentarza do poszczególnych przepisów są Piotr Zimmerman (art. 138–139 i 150–160 p.r.) oraz Anna Michalska (art. 140–149 p.r.).

Poprzednie części komentarza ukazały się:

- **cz. 1 – 22 września 2015 r. (DGP nr 184),**
- **cz. 2 – 27 października 2015 r. (DGP nr 209),**
- **cz. 3 – 24 listopada 2015 (DGP nr 228),**
- **cz. 4 – 29 grudnia 2015 (DGP nr 252),**
- **cz. 5 – 26 stycznia 2016 r. (DGP nr 16),**
- **cz. 6 – 23 lutego 2016 r. (DGP nr 36).**

Następna część komentarza ukaze się 26 kwietnia 2016 r.

TYDZIEŃ Z KOMENTARZAMI
– BAZA PUBLIKACJI

W tygodniku Firma i Prawo komentowaliśmy ustawy:

- z 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej
- z 5 lipca 2001 r. o cenach
- z 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych
- z 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze
- z 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych
- z 8 marca 2013 r. o terminach zapłaty w transakcjach handlowych
- z 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym
- z 12 grudnia 2012 r. o ogólnym bezpieczeństwie produktów
- z 16 kwietnia z 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji
- z 14 grudnia 2012 r. o odpadach
- z 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta
- z 6 września 2001 r. o transporcie drogowym

Przeoczyłeś tygodnik? Znajdziesz go w wydaniach DGP na **www.edgp.gazetaprawna.pl**

Ustawa z 15 maja 2015 r.
– Prawo restrukturyzacyjne (cz. 7)

(Dz.U. z 2015 r. poz. 978 ze zm.)

Art. 138. [Nienależyte pełnienie obowiązków, odpowiedzialność za szkodę]

Członek rady wierzycieli odpowiada za szkodę wynikłą z nienależytego pełnienia obowiązków.

komentarz

- **Charakter odpowiedzialności członka rady wierzycieli.** Odpowiedzialność członka rady wierzycieli oparta jest na zasadzie winy (art. 415 k.c.). Nienależyte pełnienie obowiązków może polegać zarówno na świadomym spowodowaniu szkody (wina umyślna), jak i niedochowaniu należytej staranności (wina nieumyślna). Członek rady odpowiada za działania własne – jeśli szkodę wyrządziła uchwała rady – odpowiedzialność ponoszą tylko ci z członków rady wierzycieli, którzy głosowali za podjęciem tej uchwały. Członek rady wierzycieli odpowiada także za własne działania w radzie, np. na podstawie delegacji do skontrolowania nadzorcy sądowego albo zarządcy w trybie art. 132 ust. 2 p.r.
- **Zakres szkody.** Szkada, za którą odpowiada członek rady wierzycieli, obejmuje zarówno rzeczywisty uszczerbek majątkowy, jak i utracone korzyści. Poszkodowany może być zarówno wierzyciel, jak i dłużnik albo osoba trzecia, która doznała szkody.
- **Odpowiedzialność zastępców.** Zastępca członka rady wierzycieli ponosi tę samą odpowiedzialność co członek rady wierzycieli w takim zakresie, w jakim rzeczywiste pełnił obowiązki, a więc w odniesieniu do uchwał, w sprawie których głosował.
- **Dochodzenie szkody w osobnym postępowaniu.** W postępowaniu restrukturyzacyjnym nie można dochodzić szkody wywołanej działaniami rady wierzycieli. Konieczne jest przeprowadzenie odrębnego procesu wobec winnych członków rady. Jeżeli trwa jeszcze postępowanie, nie jest wykluczone dochodzenie naprawienia po-

niesionej szkody przez nadzorcę sądowego lub zarządcę. [przykład 1]

Art. 139. [Wykonywanie czynności zastrzeżonych dla rady]

1. Jeżeli rada wierzycieli nie została ustanowiona, czynności zastrzeżone dla rady wierzycieli wykonuje sędzia-komisarz.
2. Sędzia-komisarz wykonuje również czynności zastrzeżone dla rady wierzycieli, jeżeli rada nie wykona ich w terminie wyznaczonym przez sędziego-komisarza.

komentarz

- **Granice wykonywania kompetencji rady przez sędziego-komisarza.** Prawo restrukturyzacyjne wskazuje wiele czynności, których nie można dokonać bez zgody rady. Jeżeli zatem w danym postępowaniu restrukturyzacyjnym jej nie ustanowiono, czynności wykonuje sędzia-komisarz. Po wydaniu postanowienia o ustanowieniu rady traci on legitymację do dokonywania czynności w zastępstwie rady. Nie ma znaczenia, czy członkom rady doręczono postanowienie – rada jest już ustanowiona i tylko ona ma kompetencje do podjęcia zastrzeżonych dla niej decyzji. Już ustanowiona rada funkcjonuje i niezależnie od zmian członkostwa kompetencje nie wracają do sędziego-komisarza. Na uprawnienia sędziego-komisarza nie ma wpływu złożenie wniosku o ustanowienie rady wierzycieli. Do czasu wydania postanowienia o ustanowieniu rady jej kompetencje wykonuje sędzia-komisarz. Powinien jednak wstrzymać się od wykonywania czynności do czasu przejęcia kompetencji przez wierzycieli, którzy wystąpili z inicjatywą ustanowienia rady.
- **Niezdolność rady do działania.** Ustanowienie rady wierzycieli nie musi oznaczać zdolności do działania. Rada może być w toku postępowania o zmianę składu,

poszczególni wierzyciele mogli odmówić przyjęcia obowiązków członka rady albo też nie przychodzą na wyznaczone posiedzenia. Niezależnie od przyczyn niezdolności do działania, jeżeli rada w terminie wyznaczonym przez sędziego-komisarza nie podejmie decyzji, jej kompetencje przejmuje sędzia-komisarz i wydaje odpowiednie postanowienie. [przykład 2]

DZIAŁ V

Pomoc publiczna

Art. 140. [Test prywatnego wierzyciela]

1. Jeżeli w postępowaniu restrukturyzacyjnym może dojść do udzielenia przedsiębiorcy przez państwo lub przy użyciu zasobów państwowych wsparcia w jakiegokolwiek formie, w szczególności przez zmniejszenie, w drodze układu, wysokości zobowiązań, rozłożenie spłaty na raty, odroczenie terminu wykonania zobowiązań lub zawieszenie, z mocy prawa lub na podstawie postanowienia sądu lub sędziego-komisarza, postępowań egzekucyjnych prowadzonych w celu dochodzenia wierzytelności, udzielenie pożyczek, kredytów, poręczeń lub gwarancji, plan restrukturyzacyjny dodatkowo zawiera:
 - 1) test prywatnego wierzyciela lub test prywatnego inwestora, stanowiący ocenę, czy wsparcie udzielone w postępowaniu restrukturyzacyjnym i w trakcie wykonywania układu będzie stanowiło pomoc publiczną;
 - 2) ocenę, dokonaną na podstawie informacji przedstawionych przez podmiot ubiegający się o pomoc de minimis lub pomoc de minimis w rolnictwie lub rybołówstwie,

PRZYKŁAD 1

Szkoda wynikająca z działania członka rady wierzycieli

Rada wierzycieli w postępowaniu sanacyjnym podjęła uchwałę o sprzedaży majątku przedsiębiorcy po zdecydowanie zaniżonej wartości. Członkowie rady wierzycieli, którzy zagłosowali za taką decyzją, spowodowali szkodę i będą ponosić za nią odpowiedzialność.

PRZYKŁAD 2

Procedura, gdy rada wierzycieli nie może podjąć decyzji

Przewodniczący rady zwołuje posiedzenie rady wierzycieli i poddaje jej wnioski pod obrady, jednak rada nie podejmuje odpowiedzialnej większości decyzji ani wniosków uwzględniających, ani oddalających. Wobec tego przewodniczący zawiadamia sędziego-komisarza o braku podjęcia decyzji. Sędzia-komisarz wystosowuje pismo skierowane do wszystkich członków rady wierzycieli, wyznaczając termin do podjęcia decyzji. Jeśli termin minie, a rada decyzji nie podejmie – sędzia-komisarz samodzielnie podejmuje decyzję.

czy wsparcie udzielone w postępowaniu restrukturyzacyjnym i w trakcie wykonywania układu spełnia kryteria uznania go za pomoc de minimis lub pomoc de minimis w rolnictwie lub rybołówstwie wraz z uzasadnieniem.

2. Przez test prywatnego wierzyciela należy rozumieć ocenę działań wierzyciela publicznego planowanych w postępowaniu restrukturyzacyjnym i w trakcie oraz w ramach wykonywania układu dokonywaną w celu stwierdzenia, czy wierzyciel publiczny zachowuje się w danym przypadku jak

KOMENTARZE

prywatny wierzyciel, działający w normalnych warunkach rynkowych, w szczególności czy prywatny wierzyciel zaakceptowałby przewidziane w propozycjach układowych warunki spłaty zobowiązań.

3. Test prywatnego wierzyciela zawiera: 1) informację o przewidywanym stopniu zaspokojenia poszczególnych wierzycieli publicznoprawnych w ramach wykonania układu, która zawiera następujące dane, będące podstawą oceny, o której mowa w ust. 2:

a) wysokość objętych układem zobowiązań dłużnika wobec poszczególnych wierzycieli publicznoprawnych, b) treść propozycji układowych wobec poszczególnych wierzycieli publicznoprawnych;

2) informację o przewidywanym stopniu zaspokojenia poszczególnych wierzycieli publicznoprawnych w postępowaniu upadłościowym, które byłoby prowadzone wobec dłużnika, zawierającą następujące dane, będące podstawą oceny, o której mowa w ust. 2:

a) wartość majątku dłużnika ze wskazaniem obciążeń, b) przewidywaną wysokość kosztów postępowania upadłościowego, c) kategorię, w której byłiby zaspokajani poszczególni wierzyciele publicznoprawni w postępowaniu upadłościowym; 3) ocenę, czy wierzitelności wierzyciela publicznoprawnego będą zaspokojone w większym stopniu w przypadku zawarcia i wykonania układu, czy w postępowaniu upadłościowym.

4. Przez test prywatnego inwestora należy rozumieć ocenę działań podejmowanych przez podmiot finansujący, dokonywaną w celu stwierdzenia, czy wsparcie nie stanowi pomocy publicznej. Wsparcie nie stanowi pomocy publicznej w przypadku, gdy jest dokonywane na warunkach akceptowalnych również dla inwestora prywatnego.

5. Test prywatnego inwestora zawiera w szczególności informacje o:

1) przewidywanym poziomie zwrotu z zaangażowanego kapitału; 2) średnim poziomie zwrotu z zaangażowanego kapitału porównywalnych inwestycji; 3) przewidywanym poziomie ryzyka towarzyszącego inwestycji; 4) średnim poziomie ryzyka porównywalnych inwestycji.

komentarz

■ **Pomoc publiczna w prawie wspólnotowym.** Kwestia dopuszczalności udzielania pomocy publicznej została uregulowana na gruncie prawa wspólnotowego w art. 107 i następnych Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.Urz. UE z 2012 r. nr 90, C 326, s.1; dalej: TFUE).

Co do zasady zakazana jest jakakolwiek forma pomocy przy użyciu zasobów państwowych, która zakłóca bądź może zakłócać konkurencję poprzez wspieranie niektórych przedsiębiorstw czy też produkcji niektórych towarów w zakresie, w jakim wpływa na wymianę handlową między państwami członkowskimi. Od wymienionej wyżej naczelnej zasady o zakazie pomocy publicznej istnieją wyjątki. Zawarte są one m.in. w art. 107 ust. 2 (o charakterze obligatoryjnym) oraz ust. 3 (o charakterze fakultatywnym) TFUE.

Dodatkowo spod zakazu udzielania pomocy publicznej wyłączona jest każdorazowo pomoc de minimis. Mianem tym określane jest pomoc publiczna nieznacznych rozmiarów, która zasadniczo nie wpływa na konkurencję oraz wymianę handlową między państwami członkowskimi UE. Kwota tej pomocy została ustalona na poziomie 200 000 euro w okresie trzech kolejnych lat dla jednego przedsiębiorstwa. Przepisy szczególne zmieniające wysokość tej kwoty dotyczą przedsiębiorstw z branży transportu drogowego towarów, rolnictwa oraz przedsiębiorstw świadczących usługi w ogólnym interesie gospodarczym.

■ **Kiedy wsparcie ze środków publicznych jest pomocą publiczną?** Regulacje art. 140 p.r. pozwalają na ustalenie, czy w konkretnym przypadku zastosowane wsparcie jest

pomocą publiczną czy też nie. Komentowany przepis jest stosowany w sytuacji, gdy w toku postępowania restrukturyzacyjnego oraz w trakcie wykonywania układu może dojść do wsparcia przedsiębiorcy z zasobów publicznych. Przy czym wsparcie to jest rozumiane w dwojaki sposób:

– po pierwsze chodzi o sytuacje, gdy przedsiębiorca osiąga korzyść w wyniku zmiany ciążących na nim zobowiązań (najczęściej podatków i innych danin publicznych) w drodze np. redukcji, umorzenia czy też rozłożenia na raty, – po drugie są to wszelkie sytuacje związane z wydatkowaniem zasobów publicznych w celu poprawy sytuacji przedsiębiorstwa (np. wszelkie dotacje, preferencyjne kredyty czy też pożyczki).

Aby ustalić, czy występujące wsparcie publiczne ma charakter pomocy publicznej, konieczne jest rozszerzenie planu restrukturyzacyjnego o test prywatnego wierzyciela lub test prywatnego inwestora.

- **Test prywatnego wierzyciela.** Jest on przeprowadzany, jeżeli korzyści dla przedsiębiorcy wynikają z restrukturyzacji jego zobowiązań publicznoprawnych. Test ten pozwala ocenić postawę wierzyciela publicznego poprzez jej porównanie z postawą hipotetycznego wierzyciela prywatnego kierującego się racjonalnością, w normalnych warunkach rynkowych. Dokonanie takiej oceny wymaga: – określenia poziomu zaspokojenia wierzycieli publicznoprawnych w przypadku realizacji układu (konieczne jest ustalenie wysokości wierzitelności oraz propozycji układowych względem każdego wierzyciela publicznoprawnego), – estymacji poziomu zaspokojenia tychże wierzycieli w przypadku postępowania upadłościowego (konieczne jest ustalenie kosztów postępowania upadłościowego, wycena majątku wraz z obciążeniami oraz kategorii zaspokojenia, do której zostaliby zakwalifikowani wierzyciele publicznoprawni w przypadku upadłości), – zestawienia poziomu zaspokojenia wierzycieli publicznoprawnych w przypadku wykonania układu z poziomem zaspokojenia tychże wierzycieli w przypadku upadłości dłużnika.

Przeprowadzenie takiej analizy pozwala na ocenę, które postępowanie jest korzystniejsze z ekonomicznego punktu widzenia. Dzięki tej informacji możliwa staje się odpowiedź na kluczowe dla tego testu pytanie, czy wierzyciel prywatny zaakceptowałby warunki przewidziane w propozycjach układowych. Jeśli odpowiedź jest twierdząca, wówczas nie mamy do czynienia z pomocą publiczną.

- **Test prywatnego inwestora.** Jest przeprowadzany w sytuacji, gdy podmiot wydatkuje zasoby publiczne na potrzeby przedsiębiorstwa dłużnika. Oceny dokonuje się na podstawie zestawienia informacji m.in. o: – potencjalnym zwrocie z zaangażowanego kapitału w stosunku do średniego zwrotu kapitału w porównywalnej inwestycji, – przewidywanym poziomie ryzyka inwestycji w stosunku do średniego poziomu ryzyka inwestycji porównywalnych. Te informacje pozwalają na uzyskanie odpowiedzi na pytanie, czy wsparcie finansowe jest dokonywane na warunkach akceptowalnych przez prywatnego inwestora. Jeśli tak, to nie występuje pomoc publiczna.
- **Pomoc de minimis.** Kolejnym elementem planu restrukturyzacyjnego w przypadku zaangażowania środków publicznych jest ocena (wraz z uzasadnieniem), czy wsparcie takie spełnia kryteria uznania go za pomoc de minimis. Oceny tej dokonuje się na podstawie informacji podmiotu ubiegającego się o tę pomoc. Maksymalny próg kwotowy dla pomocy de minimis został określony na poziomie 200 000 euro w okresie trzech kolejnych lat dla jednego przedsiębiorstwa.
- **Opinia o planowanej pomocy publicznej (art. 204 p.r.).** Jeśli przeprowadzenie jednego ze wskazanych wyżej testów doprowadzi do wniosku, że planowane ze środków publicznych wsparcie stanowi pomoc publiczną niebędącą jednocześnie pomocą de minimis – organ mający udzielić tej pomocy jest zobowiązany w terminie dwóch tygodni od daty doręczenia planu restrukturyzacyjnego zawiadomić sędziego-komisarza oraz złożyć opinię w sprawie.

W przypadku negatywnej opinii dłużnik będzie miał prawo zgłosić zmienione propozycje układowe, które będą zmierzały do tego, aby:

– przyjęcie układu nie stanowiło pomocy publicznej – poprzez uzyskanie pozytywnego wyniku testu prywatnego wierzyciela (np. zostanie zmniejszony poziom redukcji zobowiązań publicznoprawnych, co sprawi, że kwota, którą ma otrzymać dany organ na mocy wykonania układu, będzie większa niż możliwa do uzyskania w upadłości) lub prywatnego inwestora, albo – łączna pomoc publiczna nie przekroczy limitu przewidzianego dla pomocy de minimis lub pomocy de minimis w rolnictwie lub rybołówstwie.

Jeżeli dłużnik nie będzie w stanie złożyć nowych propozycji układowych zgodnie z powyższymi zasadami, wówczas postępowanie zostanie umorzone.

Art. 141. [Pomoc publiczna na restrukturyzację]

1. Jeżeli wsparcie, o którym mowa w art. 140 ust. 1, stanowi pomoc publiczną, pomoc ta może być wyłącznie pomocą publiczną na restrukturyzację i może zostać udzielona, jeżeli przedsiębiorca:

1) podjął działalność gospodarczą w danym sektorze w okresie co najmniej trzech lat przed dniem złożenia wniosku restrukturyzacyjnego; 2) nie prowadzi działalności gospodarczej w sektorach hutnictwa żelaza i stali, górnictwa węgla lub w sektorze finansowym; 3) nie prowadzi działalności na rynku, na którym występuje lub może występować długookresowa strukturalna nadprodukcja; 4) nie jest przedsiębiorcą należącym do grupy kapitałowej ani nie jest przejmowany przez żadnego przedsiębiorcę należącego do grupy kapitałowej, z wyjątkiem sytuacji gdy wykaze, że jego trudna sytuacja ekonomiczna: a) ma charakter wewnętrzny i nie jest wynikiem nieuzasadnionego podziału kosztów w ramach grupy kapitałowej, b) jest zbyt poważna, aby mogła zostać rozwiązana przez przedsiębiorcę lub przedsiębiorców należących do tej samej grupy kapitałowej.

2. Przedsiębiorcy zagrożonemu niewypłacalnością pomoc publiczna na restrukturyzację może zostać udzielona w przypadku:

1) spółki akcyjnej, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz spółki komandytowo-akcyjnej – jeżeli wysokość niepokrytych strat przekracza kapitał zapasowy i 50% kapitału zakładowego; 2) spółki jawnej, spółki komandytowej oraz spółki partnerskiej – jeżeli wysokość niepokrytych strat przekracza 50% wartości wszystkich udziałów w tej spółce; 3) gdy przedsiębiorca jest innym przedsiębiorcą niż mały lub średni i w ciągu dwóch ostatnich lat stosunek:

a) długów do kapitału własnego był większy niż 7,5, b) zysku operacyjnego powiększonego o amortyzację do odsetek był niższy niż 1. 3. Przez grupę kapitałową należy rozumieć przedsiębiorców będących przedsiębiorstwami partnerskimi i powiązanymi, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 załącznika I do rozporządzenia Komisji Europejskiej (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Dz.Urz. UE L 187 z 26.06.2014, str. 1).

4. Przez małego lub średniego przedsiębiorcę należy rozumieć przedsiębiorcę będącego małym lub średnim przedsiębiorstwem w rozumieniu załącznika I do rozporządzenia, o którym mowa w ust. 3, z wyłączeniem przepisu art. 3 ust. 4 tego załącznika.

komentarz

■ **Pomoc na restrukturyzację.** Jeżeli w drodze zastosowania art. 140 p.r. zostało ustalone, że udzielane wsparcie jest pomocą publiczną, to konieczne dla wykazania dopuszczalności tej pomocy jest spełnienie przesłanek określonych w kolejnych przepisach rozdziału. Regulacje dotyczące pomocy państwa na ratowanie i restrukturyzację przedsiębiorstw niefinansowych znajdujących się w trud-

nej sytuacji (Komunikat Komisji Europejskiej – Wytyczne dotyczące pomocy państwa na ratowanie i restrukturyzację przedsiębiorstw niefinansowych znajdujących się w trudnej sytuacji z 15 lipca 2014 r., Dz.Urz. UE z 2014 r. C 249, s. 1, dalej: wytyczne). Zgodnie z art. 141 p.r. pomoc udzielana jest wyłącznie na restrukturyzację. Pomoc na restrukturyzację często wiąże się z dłuższym wsparciem i musi przywrócić długoterminową rentowność beneficjenta na podstawie wykonalnego, spójnego i dalekosiężnego planu restrukturyzacji.

■ **Zakres podmiotowy.** Z pomocy publicznej na restrukturyzację nie mogą korzystać przedsiębiorcy, którzy:

– prowadzą działalność w danym sektorze krócej niż trzy lata (licząc do chwili złożenia wniosku restrukturyzacyjnego), – prowadzą działalność w sektorze hutnictwa żelaza i stali, górnictwa węgla lub w sektorze finansowym, – prowadzą działalność na rynku, gdzie występuje lub może wystąpić długookresowa strukturalna nadprodukcja, – należą do grupy kapitałowej bądź są przejmowani przez innego przedsiębiorcę należącego do grupy kapitałowej, z wyjątkiem: ● okoliczności, gdy trudna sytuacja ekonomiczna ma charakter wewnętrzny i nie wynika ze złego podziału kosztów w ramach grupy, ● okoliczności, gdy sytuacja jest zbyt trudna, by mogła zostać rozwiązana w ramach grupy.

Za grupę kapitałową należy uznawać przedsiębiorstwa partnerskie oraz powiązane na podstawie art. 3 ust. 2 i 3 załącznika I do rozporządzenia Komisji Europejskiej (UE) nr 651/2014 z 17 czerwca 2014 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 traktatu (Dz.Urz. UE z 2014 r. L 187, s. 1).

■ **Przedsiębiorca zagrożony niewypłacalnością.** Dodatkowe przesłanki musi spełnić przedsiębiorca, który pragnie uzyskać pomoc publiczną, będąc dopiero w stanie zagrożenia niewypłacalnością. Tutaj zależnie od formy organizacyjno-prawnej przewidziane są różne wymogi.

– Dla spółki akcyjnej, spółki z o.o. oraz spółki komandytowo-akcyjnej – wysokość niepokrytych strat musi przekraczać kapitał zapasowy oraz 50 proc. kapitału zakładowego. – W przypadku spółki jawnej, komandytowej oraz partnerskiej – niepokryte straty muszą przekraczać 50 proc. wartości wszystkich udziałów.

Niezależnie od formy organizacyjno-prawnej, jeżeli przedsiębiorca nie kwalifikuje się do kategorii małych lub średnich przedsiębiorstw (rozumianych zgodnie z przepisami załącznika I do rozporządzenia Komisji Europejskiej nr 651/2014, z wyłączeniem art. 3 ust. 4 tego załącznika), musi spełnić jeszcze dwa dodatkowe warunki:

– po pierwsze – stosunek długów do kapitału własnego musi przekraczać 7,5 w ciągu ostatnich dwóch lat, – po drugie – stosunek zysku operacyjnego wraz z amortyzacją do odsetek musi być niższy niż 1 w trakcie ostatnich dwóch lat.

Takie uregulowanie przesłanek dopuszczalności pomocy publicznej ma zagwarantować, że pomoc ta trafi jedynie do przedsiębiorców, dla których jest niezbędna w procesie restrukturyzacji i wykonywania układu. Takie zawężenie grona przedsiębiorców jest niezbędne ze względu na szczególny charakter pomocy publicznej, wynikający z angażowania zasobów publicznych.

Art. 142. [Zakres pomocy]

1. Pomoc publiczna na restrukturyzację może zostać udzielona:

1) w celu realizacji planu restrukturyzacyjnego, który umożliwi przywrócenie przedsiębiorcy długookresowej zdolności do konkurowania na rynku, rozumianej jako zdolność do pokrywania kosztów działalności gospodarczej, w tym kosztów amortyzacji i kosztów finansowych; 2) jeżeli sposób restrukturyzacji jest właściwy dla usunięcia przyczyn trudnej sytuacji ekonomicznej przedsiębiorcy;

3) jeżeli zapobiega trudnościom społecznym lub prowadzi do przewyżczenia niedoskonałości rynku, a bez tej pomocy cel ten nie zostałby osiągnięty lub zostałby osiągnięty w mniejszym zakresie.

2. Trudności społeczne lub niedoskonałości rynku objawiają się w szczególności w przypadku:

- a) małych i średnich przedsiębiorców:
- a) ryzykiem opuszczenia rynku przez przedsiębiorcę prowadzącego działalność innowacyjną lub mającego duży potencjał wzrostu, skutkującym negatywnymi konsekwencjami dla danego regionu lub sektora,
- b) ryzykiem opuszczenia rynku przez przedsiębiorcę o silnych powiązaniach z innymi lokalnymi lub regionalnymi przedsiębiorcami, szczególnie z sektora małych i średnich przedsiębiorców,
- c) występowaniem ograniczeń na rynkach finansowych, skutkujących zwiększeniem liczby upadłości przedsiębiorstw;
- 2) innych przedsiębiorców niż określeni w pkt 1:

- a) wyższą niż średnia unijna lub średnia krajowa stopą bezrobocia w regionie określonym na poziomie 2, zgodnie z przepisami w sprawie wprowadzenia Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do celów statystycznych (NTS) wydanymi na podstawie art. 40 ust. 2 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz.U. z 2012 r. poz. 591, z późn. zm.), która ma charakter stały i której towarzyszą trudności związane z tworzeniem nowych miejsc pracy w tym regionie,
- b) ryzykiem przerwania świadczenia usługi w ogólnym interesie gospodarczym lub innej ważnej usługi, którą trudno jest zastąpić i w przypadku której konkurentom trudno byłoby zacząć ją świadczyć,
- c) ryzykiem opuszczenia rynku przez przedsiębiorcę o istotnym znaczeniu dla danego regionu lub sektora,
- d) występowaniem ograniczeń na rynkach finansowych, skutkujących zwiększeniem liczby upadłości przedsiębiorstw,
- e) ryzykiem utraty ważnej wiedzy technicznej lub eksperckiej.

3. Pomoc publiczna na restrukturyzację nie może zostać udzielona, jeżeli środki restrukturyzacyjne określone w planie restrukturyzacyjnym:

- 1) ograniczają się wyłącznie do restrukturyzacji zobowiązań;
- 2) przewidują nowe inwestycje, z wyjątkiem inwestycji niezbędnych do przywrócenia przedsiębiorcy długookresowej zdolności do konkurowania na rynku.

Art. 143. [Warunki udzielenia pomocy publicznej]

- 1. Pomoc publiczna na restrukturyzację może zostać udzielona, jeżeli przedsiębiorca:
- 1) nie otrzymał wcześniej pomocy publicznej na ratowanie, tymczasowej pomocy publicznej na restrukturyzację lub pomocy publicznej na restrukturyzację albo
- 2) otrzymał pomoc publiczną na ratowanie, tymczasową pomoc publiczną na restrukturyzację lub pomoc publiczną na restrukturyzację i upłynęło co najmniej dziesięć lat, licząc od dnia wystąpienia najpóźniejszego z następujących zdarzeń:
- a) przyznania przedsiębiorcy pomocy publicznej,
- b) zakończenia realizacji poprzedniego planu restrukturyzacyjnego,
- c) zaprzestania realizacji poprzedniego planu restrukturyzacyjnego.
- 2. Pomoc publiczna na restrukturyzację może zostać udzielona przed upływem dziesięciu lat od dnia przyznania przedsiębiorcy pomocy publicznej na ratowanie lub tymczasowej pomocy publicznej na restrukturyzację, jeżeli:
- 1) pomoc publiczna na ratowanie lub tymczasowa pomoc publiczna na restrukturyzację została udzielona w ramach tego samego procesu restrukturyzacji albo
- 2) minęło co najmniej pięć lat od dnia przyznania przedsiębiorcy pomocy publicznej na ratowanie lub tymczasowej pomocy publicznej na restrukturyzację, po którym nie nastąpiło przyznanie pomocy publicznej na restrukturyzację, a przedsiębiorca wykazywał długookresową zdolność do konkurowania na rynku i wystąpiły nieprzewidywalne okoliczności, za które przedsiębiorca nie ponosi odpowiedzialności.
- 3) jest konieczna z powodu nieprzewidywalnych okoliczności, za które przedsiębiorca nie ponosi odpowiedzialności.

- 3. Pomoc publiczna na restrukturyzację może zostać udzielona przedsiębiorcy należącemu do grupy kapitałowej, w przypadku gdy którykolwiek przedsiębiorca należący do tej grupy kapitałowej otrzymał pomoc publiczną na ratowanie, tymczasową pomoc publiczną na restrukturyzację lub pomoc publiczną na restrukturyzację, jeżeli od udzielenia tej pomocy lub od zakończenia albo zaprzestania realizacji poprzedniego planu restrukturyzacyjnego któregośkolwiek przedsiębiorcy należącego do tej grupy kapitałowej upłynęło co najmniej dziesięć lat, licząc od dnia wystąpienia najpóźniejszego z tych zdarzeń.
- 4. W przypadku gdy przedsiębiorca należący do grupy kapitałowej otrzymał pomoc publiczną na ratowanie, tymczasową pomoc publiczną na restrukturyzację lub pomoc publiczną na restrukturyzację, inny przed-

chodzi tutaj przede wszystkim o możliwość ratowania przedsiębiorców, którzy korzystnie wpływają (np. poprzez innowacje bądź poprzez silne powiązania z innymi lokalnymi przedsiębiorcami) na dany rynek. Niedoskonałości rynku to mogą być sytuacje niezależne od przedsiębiorcy, trudne do przewidzenia, a bezpośrednio bądź pośrednio na niego oddziałujące (np. ograniczenia na rynku finansowym skutkujące zwiększeniem liczby upadłości).

W przypadku większych przedsiębiorców rynek traktuje się bardziej w ujęciu regionalnym niż lokalnym. Poza wyżej wymienionymi przesłankami znacząca staje się kwestia stopy bezrobocia w regionie (określonym na poziomie województwa zgodnie z przepisami w sprawie wprowadzenia Nomenklatury Jednostek Terytorialnych) w odniesieniu do średniej unijnej bądź krajowej. Trudności społeczne mogą wystąpić również w związku z przerwaniem świadczenia usługi znaczącej dla ogółu społeczeństwa, którą ciężko byłoby świadczyć innym podmiotom.

- **Przywrócenie rentowności.** Pomoc na restrukturyzację nie może być ograniczona do pomocy finansowej, która wyrówna poniesione straty bez usunięcia przyczyn tych strat. Niedopuszczalne jest zatem udzielanie pomocy publicznej w sytuacji, gdy plan restrukturyzacyjny przewiduje jedynie restrukturyzację zadłużenia bądź przewiduje inwestycje, które nie są niezbędne dla przywrócenia zdolności konkurowania na rynku (art. 142 ust. 3 p.r.).

Art. 143. [Warunki udzielenia pomocy publicznej]

- 1. Pomoc publiczna na restrukturyzację może zostać udzielona, jeżeli przedsiębiorca:
- 1) nie otrzymał wcześniej pomocy publicznej na ratowanie, tymczasowej pomocy publicznej na restrukturyzację lub pomocy publicznej na restrukturyzację albo
- 2) otrzymał pomoc publiczną na ratowanie, tymczasową pomoc publiczną na restrukturyzację lub pomoc publiczną na restrukturyzację i upłynęło co najmniej dziesięć lat, licząc od dnia wystąpienia najpóźniejszego z następujących zdarzeń:
- a) przyznania przedsiębiorcy pomocy publicznej,
- b) zakończenia realizacji poprzedniego planu restrukturyzacyjnego,
- c) zaprzestania realizacji poprzedniego planu restrukturyzacyjnego.
- 2. Pomoc publiczna na restrukturyzację może zostać udzielona przed upływem dziesięciu lat od dnia przyznania przedsiębiorcy pomocy publicznej na ratowanie lub tymczasowej pomocy publicznej na restrukturyzację, jeżeli:
- 1) pomoc publiczna na ratowanie lub tymczasowa pomoc publiczna na restrukturyzację została udzielona w ramach tego samego procesu restrukturyzacji albo
- 2) minęło co najmniej pięć lat od dnia przyznania przedsiębiorcy pomocy publicznej na ratowanie lub tymczasowej pomocy publicznej na restrukturyzację, po którym nie nastąpiło przyznanie pomocy publicznej na restrukturyzację, a przedsiębiorca wykazywał długookresową zdolność do konkurowania na rynku i wystąpiły nieprzewidywalne okoliczności, za które przedsiębiorca nie ponosi odpowiedzialności.
- 3) jest konieczna z powodu nieprzewidywalnych okoliczności, za które przedsiębiorca nie ponosi odpowiedzialności.

- 3. Pomoc publiczna na restrukturyzację może zostać udzielona przedsiębiorcy należącemu do grupy kapitałowej, w przypadku gdy którykolwiek przedsiębiorca należący do tej grupy kapitałowej otrzymał pomoc publiczną na ratowanie, tymczasową pomoc publiczną na restrukturyzację lub pomoc publiczną na restrukturyzację, jeżeli od udzielenia tej pomocy lub od zakończenia albo zaprzestania realizacji poprzedniego planu restrukturyzacyjnego któregośkolwiek przedsiębiorcy należącego do tej grupy kapitałowej upłynęło co najmniej dziesięć lat, licząc od dnia wystąpienia najpóźniejszego z tych zdarzeń.
- 4. W przypadku gdy przedsiębiorca należący do grupy kapitałowej otrzymał pomoc publiczną na ratowanie, tymczasową pomoc publiczną na restrukturyzację lub pomoc publiczną na restrukturyzację, inny przed-

siębiorca należący do tej grupy kapitałowej może otrzymać pomoc publiczną na restrukturyzację przed upływem okresu, o którym mowa w ust. 3, liczonego dla przedsiębiorcy należącego do tej samej grupy kapitałowej, który otrzymał pomoc publiczną, pod warunkiem że planowana pomoc publiczna na restrukturyzację nie będzie przekazana temu przedsiębiorcy.

5. Pomoc publiczna na restrukturyzację może zostać udzielona przedsiębiorcy nabywającemu aktywa od innego przedsiębiorcy, który otrzymał pomoc publiczną na ratowanie, tymczasową pomoc publiczną na restrukturyzację lub pomoc publiczną na restrukturyzację przed zbyciem tych aktywów, jeżeli od udzielenia tej pomocy lub od zakończenia albo zaprzestania realizacji poprzedniego planu restrukturyzacyjnego przedsiębiorcy zbywającego aktywa upłynęło co najmniej dziesięć lat, licząc od dnia wystąpienia najpóźniejszego z tych zdarzeń.

6. Pomoc publiczna na restrukturyzację może zostać udzielona przedsiębiorcy nabywającemu aktywa od innego przedsiębiorcy, który otrzymał pomoc publiczną na ratowanie, tymczasową pomoc publiczną na restrukturyzację lub pomoc publiczną na restrukturyzację przed zbyciem tych aktywów przed upływem okresu, o którym mowa w ust. 5, jeżeli nabywca aktywów nie kontynuuje działalności gospodarczej przedsiębiorcy, który otrzymał pomoc.

7. Brak kontynuacji działalności gospodarczej przedsiębiorcy, który otrzymał pomoc publiczną, występuje w szczególności, jeżeli są spełnione łącznie następujące warunki:

- 1) w chwili dokonywania transakcji nabywający i zbywający aktywa byli wobec siebie przedsiębiorcami samodzielnymi, rozumianymi jako przedsiębiorstwa samodzielne, o których mowa w art. 3 ust. 1 załącznika I do rozporządzenia Komisji Europejskiej (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu;
- 2) przedsiębiorca nabył aktywa za wartość godziwą w rozumieniu ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości;
- 3) zbycie aktywów, w tym w toku postępowania upadłościowego przedsiębiorcy, który zbył aktywa, nie zostało dokonane wyłącznie w celu wykazania, że nabywca aktywów nie kontynuuje działalności gospodarczej zbywcy.

Art. 144. [Pomoc publiczna jako uzupełnienie środków]

- **Zasada pierwszy i ostatni raz.** Pomoc publiczna na restrukturyzację, jako środek wyjątkowy, powinna być udzielana jednorazowo. Rozwiązanie takie ma ograniczyć pokusę nadużycia, zachęty do podejmowania nadmiernego ryzyka oraz potencjalne zakłócenia konkurencji.

Wskazane wsparcie mogą zatem otrzymać przedsiębiorcy, którzy:

- nie otrzymali wcześniej pomocy publicznej na ratowanie, tymczasowej pomocy publicznej na restrukturyzację lub pomocy publicznej na restrukturyzację,
- otrzymali już wprowadzić wsparcie w jednej ze wskazanych form, jednak upłynęło co najmniej 10 lat, licząc od dnia przyznania takiej pomocy bądź zakończenia ewentualnie zaprzestania realizacji poprzedniego planu restrukturyzacyjnego.

Ustawodawca dopuszcza możliwość wielokrotnego skorzystania przez jednego przedsiębiorcę z pomocy publicznej na ratowanie, tymczasowej pomocy publicznej na restrukturyzację oraz pomocy publicznej na restrukturyzację, ustanawiając jednocześnie odpowiednio długi, minimum dziesięcioletni okres odstępu pomiędzy przyznanymi środkami wsparcia.

- **Wyjątki.** Pomoc publiczna może być wyjątkowo przyznana nawet w sytuacji, kiedy odpowiedni wymagany czas karencji jeszcze nie upłynął. Takie wyjątki dotyczą sytuacji, gdy:
- pomoc publiczna jest udzielana w ramach tego samego procesu restrukturyzacyjnego, albo
- minęło pięć lat od przyznania pomocy publicznej na ratowanie bądź tymczasowej pomocy publicznej na restrukturyzację, po którym nie nastąpiło przyznanie pomocy publicznej na restrukturyzację, a przedsiębiorca wykazywał długookresową zdolność do konkurowania na rynku i wystąpiły nieprzewidziane okoliczności,

za które przedsiębiorca nie ponosi odpowiedzialności, albo

- pomoc publiczna jest konieczna z powodu nieprzewidywalnych okoliczności, za które przedsiębiorca nie ponosi odpowiedzialności.

- **Grupy kapitałowe.** Przedsiębiorcom należącym do grupy kapitałowej pomoc publiczna nie może być udzielana, chyba że są spełnione wymienione wyżej warunki dotyczące przyznania pomocy publicznej przedsiębiorcy z grupy kapitałowej. Dlatego też w przypadku przedsiębiorców należących do grupy kapitałowej stosuje się również 10-letni okres (liczony od dnia przyznania tej pomocy bądź zakończenia ew. zaprzestania wykonywania planu restrukturyzacyjnego) pomiędzy przyznaniem pomocy jednemu przedsiębiorcy w grupie a możliwością przyznania takiej pomocy innemu.

Wyjątkowo dopuszczalne jest udzielenie pomocy przedsiębiorcy będącemu w grupie kapitałowej z przedsiębiorcą, któremu taka pomoc została przyznana, bez zachowania wymaganego terminu, jeżeli pomoc ta nie zostanie przekazana przedsiębiorcy, który wcześniej już takową otrzymał.

- **Wsparcie dla nabywcy aktywów beneficjenta pomocy.** W przypadku przedsiębiorcy nabywającego aktywa od innego przedsiębiorcy, który wcześniej otrzymał pomoc publiczną na ratowanie, tymczasową pomoc publiczną na restrukturyzację lub pomoc publiczną na restrukturyzację – przyznanie pomocy publicznej jest uzależnione od upływu 10-letniego okresu od chwili, gdy nastąpiło udzielenie pomocy publicznej lub zakończenie albo zawieszenie realizacji planu restrukturyzacyjnego.
- Wyżej wskazana zasada nie ma zastosowania, jeżeli przedsiębiorca nabywający aktywa nie kontynuuje działalności gospodarczej tego przedsiębiorcy, który otrzymał pomoc. Kwestia braku kontynuowania działalności gospodarczej została przez ustawodawcę doprecyzowana poprzez wskazanie warunków, których łączne spełnienie świadczy o braku kontynuowania działalności gospodarczej:
- samodzielność względem siebie przedsiębiorcy zbywającego i przedsiębiorcy nabywającego aktywa (samodzielność przedsiębiorcy rozumiana w myśl przepisów art. 3 ust. 1 załącznika I do rozporządzenia Komisji Europejskiej nr 651/2014),
 - nabycie aktywów za wartość godziwą w rozumieniu ustawy z 29 września 1994 r. o rachunkowości (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 330 ze zm.),
 - zbycie aktywów, w tym zbycie w toku postępowania upadłościowego przedsiębiorcy, który zbył aktywa, nie zostało dokonane wyłącznie w celu wykazania, że nabywca nie kontynuuje działalności gospodarczej zbywcy.

Jako wartość godziwą rozumie się kwotę, za którą dany składnik aktywów może zostać wymieniony, a zobowiązanie uregulowane w normalnych warunkach rynkowych pomiędzy zainteresowanymi, dobrze poinformowanymi, niezwiązanymi ze sobą stronami.

Art. 144. [Pomoc publiczna jako uzupełnienie środków]

- 1. Pomoc publiczna na restrukturyzację może stanowić jedynie uzupełnienie środków:
- 1) własnych przedsiębiorcy,
- 2) pochodzących od akcjonariuszy lub udziałowców przedsiębiorcy lub innych przedsiębiorców należących do tej samej grupy kapitałowej co przedsiębiorca,
- 3) pochodzących od wierzycieli przedsiębiorcy
- w zakresie niezbędnym do realizacji celu, o którym mowa w art. 142 ust. 1 pkt 1.
- 2. Udział środków, o których mowa w ust. 1, w kosztach restrukturyzacji wynosi co najmniej:
- 1) 25% – w przypadku małego przedsiębiorcy;
- 2) 40% – w przypadku średniego przedsiębiorcy;
- 3) 50% – w przypadku przedsiębiorcy innego niż określony w pkt 1 lub 2.
- 3. W przypadku wystąpienia wyjątkowych okoliczności lub szczególnych trudności, udział środków, o których mowa w ust. 1, w kosztach restrukturyzacji może być niższy niż określony w ust. 2.

III komentarz

■ **Potrzeba zachowania ciągłości usług.** Szczególny charakter usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym, a zwłaszcza potrzeba zapewnienia ciągłości świadczenia takich usług, uzasadniają przyznanie pomocy publicznej przedsiębiorcy świadczącemu takie usługi z pominięciem wymogów określonych w art. 141–145 p.r. Jednak kwota i czas trwania pomocy publicznej udzielonej w takiej sytuacji powinny być ściśle ograniczone do niezbędnego minimum, aby móc powierzyć świadczenie usługi nowemu podmiotowi.

III Art. 147. [Dopuszczalna zmiana wielkości pomocy]

1. Zmiana wielkości pomocy publicznej na restrukturyzację jest dopuszczalna pod warunkiem, że zwiększenie kwoty pomocy publicznej na restrukturyzację wiąże się z rozszerzeniem zastosowania środków wyrównujących zakłócenia konkurencji na rynku, o których mowa w art. 145 ust. 3 lub 4.
2. Ograniczenie zastosowania środków wyrównujących zakłócenia konkurencji na rynku, o których mowa w art. 145 ust. 3 lub 4, lub opóźnienie we wdrożeniu tych środków, które następuje z przyczyn niezależnych od przedsiębiorcy, jest dopuszczalne pod warunkiem, że wiąże się ze zmniejszeniem kwoty pomocy publicznej na restrukturyzację.
3. Zwiększenie kosztów restrukturyzacji jest dopuszczalne pod warunkiem, że wiąże się ze zwiększeniem udziału środków, o których mowa w art. 144 ust. 1.

III komentarz

■ **Zmiana wielkości pomocy publicznej.** W trakcie realizacji planu restrukturyzacyjnego może wystąpić potrzeba zwiększenia udzielonej pomocy publicznej. Jest to dopuszczalne, wymaga jednak adekwatnego rozszerzenia środków wyrównujących zakłócenia konkurencji na rynku poprzez wdrożenie dalszych środków strukturalnych i behawioralnych. Przepis dopuszcza również ograniczenie zastosowania środków strukturalnych czy behawioralnych lub opóźnienie we wdrożeniu tych środków, które następuje z przyczyn niezależnych od przedsiębiorcy. Warunkiem w takim przypadku jest jednak odpowiednie zmniejszenie kwoty pomocy publicznej na restrukturyzację.
■ **Zwiększenie kosztów restrukturyzacji.** Zwiększenie kosztów restrukturyzacji (pojęcie zdefiniowane w art. 144 ust. 5 p.r.) wymaga proporcjonalnego zwiększenia wysokości środków własnych dłużnika, środków pochodzących od podmiotów powiązanych z dłużnikiem oraz środków pochodzących od wierzycieli niepublicznoprawnych.

III Art. 148. [Notyfikacja Komisji Europejskiej]

1. Pomoc publiczna na restrukturyzację nie podlega notyfikacji Komisji Europejskiej, w przypadku gdy:
1) jest udzielana zgodnie z warunkami określonymi w art. 141–147;
2) przedsiębiorca jest małym lub średnim przedsiębiorcą;
3) całkowita wielkość udzielonej i wnioskowanej pomocy publicznej na restrukturyzację wraz z pomocą publiczną na ratowanie lub tymczasową pomocą publiczną na restrukturyzację, udzieloną w ramach tego samego procesu restrukturyzacji, nie przekracza równowartości 10 000 000 euro według średniego kursu walut obcych w Narodowym Banku Polskim z dnia złożenia planu restrukturyzacyjnego.
2. W przypadku gdy całkowita wielkość udzielonej i wnioskowanej pomocy publicznej na restrukturyzację wraz z pomocą publiczną na ratowanie lub tymczasową pomocą publiczną na restrukturyzację, udzieloną małemu lub średniemu przedsiębiorcy w ramach tego samego procesu restrukturyzacji, przekracza równowartość 10 000 000 euro według średniego kursu walut obcych w Narodowym Banku Polskim z dnia złożenia planu restrukturyzacyjnego, pomocy udziela się na warunkach określonych dla przedsiębiorców innych niż mali lub średni.

3. Notyfikacji Komisji Europejskiej nie podlegają również działania, o których mowa w art. 147, jeżeli pomoc publiczna na restrukturyzację dotyczy małego lub średniego przedsiębiorcy.

III komentarz

■ **Obowiązek uzyskania notyfikacji Komisji Europejskiej.** Co do zasady zamiar udzielenia lub zmiany pomocy publicznej wymaga zgłoszenia Komisji Europejskiej w czasie odpowiednim do przedstawienia przez Komisję uwag (art. 108 ust. 3 Traktatu o funkcjonowaniu UE; Dz.Urz. UE z 2004 r. nr 90 L 864, s. 2). Kommentowany przepis, oparty na wytycznych KE, wprowadza wyjątek od tej zasady. Zgodnie z pkt 104 wytycznych, jeżeli państwa członkowskie chcą udzielić pomocy przedsiębiorstwu sektora MŚP, to pomoc taka powinna być przyznawana w ramach programów. Na gruncie polskiego prawa krajowego przepisy p.r. stanowią właśnie realizację programu pomocowego dla sektora MŚP. Wyłączenie obowiązku notyfikacji pomocy publicznej na restrukturyzację wymaga jednak kumulatywnego spełnienia wskazanych w art. 148 ust. 1 p.r. przesłanek (zastosowane łącznie kryteria implementują regulację wytycznych w tym zakresie).

III Art. 149. [Decyzja Komisji Europejskiej wskazująca okres udzielenia pomocy]

Pomoc publiczna na restrukturyzację, która nie podlega notyfikacji Komisji Europejskiej, może zostać udzielona w okresie wskazanym w decyzji Komisji Europejskiej wydanej na podstawie art. 4 ust. 3 albo art. 7 ust. 3 lub 4 rozporządzenia Rady (WE) nr 659/1999 z dnia 22 marca 1999 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania art. 108 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.Urz. UE L 83 z 27.03.1999, str. 1, z późn. zm.).

III komentarz

■ **Wydawanie decyzji KE.** W przywołanym rozporządzeniu Rady (WE) nr 659/1999 z 22 marca 1999 r. ustanawiającym szczegółowe zasady stosowania art. 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.Urz. UE z 1999 r. L 83, s. 1 ze zm.) zostały m.in. wskazane trzy przypadki zakwalifikowania przez komisję w drodze badania wstępnego pomocy publicznej, której udzielenie nie podlega obowiązkowi notyfikacji komisji. W ramach tej procedury KE wydaje decyzję o niewnoszeniu zastrzeżeń, pozytywną lub warunkową. Pomoc publiczna przewidziana w planie restrukturyzacyjnym może być udzielona wyłącznie w okresie wskazanym w takiej decyzji.

DZIAŁ VI

Układ

Rozdział 1

Przepisy ogólne

III Art. 150. [Wierzytelności objęte układem]

1. Układ obejmuje:
1) wierzytelności osobiste powstałe przed dniem otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej;
2) odsetki za okres od dnia otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego;
3) wierzytelności zależne od warunku, jeżeli warunek ziścił się w czasie wykonywania układu.
2. Wierzytelności wobec dłużnika wynikające z umowy wzajemnej, która nie została wykonana w całości lub części przed dniem otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego, są objęte układem tylko w przypadku, gdy świadczenie drugiej strony jest świadczeniem podzielnym i tylko w zakresie, w jakim druga strona spełniła świadczenie przed dniem otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego i nie otrzymała świadczenia wzajemnego.

III komentarz

■ **Różnica między wierzytelnościami osobistymi i rzeczowymi.** Terminem „wierzy-

PRZYKŁAD 6

Wierzytelność poza układem

Wierzytelność w wysokości 100 tys. zł została zabezpieczona przez przeniesienie własności rzeczy, której wartość oszacowano na 80 tys. zł. Wierzyciel nie wyraził zgody na objęcie tej wierzytelności układem. Ponieważ wierzyciel nie wyraził zgody na objęcie jego wierzytelności układem, to jest objęta nim tylko w zakresie, w jakim prawdopodobnie nie zostanie zaspokojona z przedmiotu zabezpieczenia. Jego wierzytelność jest objęta układem jedynie w wysokości 20 tys. zł.

PRZYKŁAD 7

Wierzytelność z tytułu świadczeń okresowych

Postępowanie restrukturyzacyjne wobec spółki otwarto 20 marca. Spółka posiadała biuro w wynajętym lokalu, za którego najem płaciła miesięczny czynsz płatny do 10. dnia każdego miesiąca z góry. Wierzytelność z tego tytułu uległa proporcjonalnemu podziałowi na część powstałą przed dniem otwarcia postępowania (do ostatniego dnia przed otwarciem postępowania łącznie) oraz część traktowaną jak wierzytelność powstającą po dniu otwarcia postępowania. Wierzytelność została zatem objęta układem w taki sposób, że 19/31 czynszu jest traktowane jak część powstała przed dniem otwarcia postępowania, a 12/31 jak wierzytelność powstająca po dniu otwarcia postępowania.

telności osobiste” określa się wierzytelności wynikające ze stosunku zobowiązania, który łączy dłużnika z wierzycielem. Układ nie obejmuje natomiast wierzytelności rzeczowych, a więc takich, gdzie jedynym żądaniem wierzyciela w stosunku do dłużnika jest żądanie znoszenia egzekucji z należących do dłużnika przedmiotów majątkowych.

- **Czas powstania wierzytelności a objęcie ich układem.** Ze względu na datę powstania zobowiązania wszystkie wierzytelności dłużnika dzieli się na takie, które powstały przed dniem otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego, i powstałe po tym dniu. Układ obejmuje jedynie wierzytelności powstałe do końca dnia poprzedzającego dzień otwarcia postępowania. Wierzytelności, które powstały w dniu otwarcia postępowania i później, nie są objęte układem i powinny być zaspokajane na bieżąco w trakcie postępowania i po jego zakończeniu. Decydującym momentem jest data powstania wierzytelności, nie zaś data jej wymagalności. W tym aspekcie praktyczne problemy wynikają najczęściej z trudności zakwalifikowania wierzytelności o zapłatę z tytułu umowy o roboty budowlane. Co do zasady decydującym momentem powinien być moment wykonania robót, chyba że strony w kontrakcie wprost i jednoznacznie postanowiły inaczej (np. że wierzytelność powstaje dopiero z chwilą wystawienia świadectwa płatności lub innego podobnego dokumentu).
- **Wierzytelności pieniężne i niepieniężne w układzie.** Układ obejmuje wierzytelności niezależnie od tego, czy mają charakter pieniężny czy niepieniężny. Wierzytelności niepieniężne nie przekształcają się w pieniężne z chwilą otwarcia postępowania, natomiast na potrzeby głosowania są na liście umieszczone w kwocie odpowiadającej ich wartości. Propozycje układowe nie mogą pomijać specyfiki zobowiązań niepieniężnych i powinny zakładać odpowiednią modyfikację sposobu ich wykonania lub przewidywać ich zaspokojenie przez zapłatę określonej w układzie sumy pieniężnej. Jednak zgodnie z art. 163 ust. 2 p.r., jeśli wierzyciel w terminie tygodnia od dnia otrzymania zawiadomienia o terminie zgromadzenia wierzycieli z odpisem propozycji układowych sprzeciwił się restrukturyzacji swojej wierzytelności jako wierzytelności niepieniężnej poprzez złożenie odpowiedniego oświadczenia nadzorczy albo zarządcy, bądź gdy charakter wierzytelności niepieniężnej wskazuje, że jej restrukturyzacja nie jest możliwa – to taka wierzytelność zmienia się w wierzytelność pieniężną ze skutkiem na dzień otwarcia postępowania.
- **Wierzytelności zabezpieczone przez przeniesienie własności.** Wierzytelności zabezpieczone poprzez przeniesienie własności rzeczy, wierzytelności lub innego prawa są objęte układem, ale jedynie w zakresie, w jakim wierzytelność nie zostanie prawdopodobnie zaspokojona z przedmiotu zabezpieczenia. W pozostałej części takie wierzytelności (podobnie jak inne wierzytelności zabezpieczone rzeczowo) pozostają poza układem, chyba że wierzyciel wyrazi zgodę na ich objęcie układem. [przykład 6]
- **Objęcie układem odsetek za opóźnienie w spełnieniu świadczenia.** Wejście w życie nowelizacji p.u.n. z 6 marca 2009 r., któ-

ra uchyliła art. 272 ust. 2 p.u.n. i wydanie orzeczenia przez Sąd Najwyższy, w którym stwierdził on, że odsetki za cały czas opóźnienia w spełnieniu świadczenia za okres po ogłoszeniu upadłości nie są objęte układem i wierzyciel może ich dochodzić od dłużnika (uchwała SN z 20 lutego 2013 r., sygn. akt III CZP 96/12), stanowiło odejście od dotychczasowej zasady stanowiącej, iż odsetki te są w całości objęte układem, a w propozycjach należało uwzględnić ich los za okres po ogłoszeniu upadłości. Prawo restrukturyzacyjne powraca w tym aspekcie do dawnej regulacji, a sytuacja ponownie jest jasna: odsetki za okres po ogłoszeniu upadłości są objęte układem, a egzekucja odsetek w czasie trwania postępowania restrukturyzacyjnego jest wykluczona. Zazwyczaj propozycje układowe będą przewidywały umorzenie takich odsetek. Jeżeli układ przewiduje rozłożenie zobowiązań dłużnika na raty, to wierzycielowi należą się odsetki ustawowe od poszczególnych rat tylko wtedy, gdy dłużnik opóźnia się ze spełnieniem ratalnego świadczenia pieniężnego.

- **Objęcie układem wierzytelności warunkowych.** Wierzytelności warunkowe są objęte układem, jeżeli warunek ziścił się w czasie wykonywania układu. Treść tego warunku powinna być ustalona i jednoznacznie wskazana w spisie wierzytelności. Regulacja ta dotyczy warunku zawieszającego, wraz z którego ziszczeniem się powstaje wierzytelność. Jeśli warunek ziścił się już po stwierdzeniu wykonania układu, to wierzytelność nie będzie objęta układem i powinna być zaspokojona w pełnej wysokości. Z tego powodu przy stwierdzaniu wykonania układu nie trzeba składać do depozytu sum przeznaczonych na zaspokojenie wierzytelności warunkowych, w których do dnia stwierdzenia wykonania układu warunek zawieszający jeszcze się nie ziścił. Z kolei wierzytelność należna pod warunkiem rozwiązującym jest objęta układem, natomiast ziszczenie się warunku przed terminem płatności powoduje wygaśnięcie wierzytelności, co wynika z art. 89 k.c. Wierzytelnościami warunkowymi nie są natomiast wierzytelności zwrotne gwaranta względem upadłego jako zleceniodawcy gwarancji z tytułu gwarancji bankowych (ubezpieczeniowych) zrealizowanych po dniu ogłoszenia upadłości, także wtedy gdy zdarzenia, które były pierwotną przyczyną wypłaty świadczenia gwarancyjnego, nastąpiły przed dniem ogłoszenia upadłości. Będzie tak pod warunkiem, że gwarancja spełnia wszystkie elementy zobowiązania abstrakcyjnego (na temat abstrakcyjności gwarancji zob. np. uchwała Sądu Najwyższego z 16 kwietnia 1993 r., sygn. akt III CZP 16/93, oraz z 28 kwietnia 1995 r., sygn. akt III CZP 166/94).
- **Objęcie układem wierzytelności z tytułu świadczeń okresowych.** Wierzytelnościami z tytułu świadczeń okresowych są wierzytelności wynikające z tytułu czynszu najmu lub dzierżawy, podatków lub składek na ubezpieczenia społeczne. Są one objęte układem w ten sposób, że wierzytelność za okres rozliczeniowy, w trakcie którego zostało otwarte postępowanie restrukturyzacyjne, ulega podziałowi z mocy prawa. Jest to podział proporcjonalny na część traktowaną jak wierzytelność powstała przed dniem otwarcia postępowania oraz część traktowaną jak wierzytelność powstająca po dniu otwarcia postępowania. [przykład 7]

KOMENTARZE

■ **Stanowisko Sądu Najwyższego odnośnie do wierzytelności objętych układem.** Jak stwierdził Sąd Najwyższy w wyroku, z 15 marca 2013 r. (sygn. akt V CSK 416/12) „przyjęcie i zatwierdzenie układu nie ma wpływu na samo istnienie objętej nim wierzytelności, lecz wyznacza granice jej egzekwowalności lub inne sposoby zaspokojenia, obowiązujące tak długo, jak długo zatwierdzony układ wiąże oraz pod warunkiem, że zostanie wykonany”. Rodzi to wątpliwość, czy Sąd Najwyższy (a za nim sądy powszechne) wskazuje, że prawomocnie zatwierdzony układ w zakresie części wierzytelności w nim umorzonych powoduje przekształcenie tej części w zobowiązanie naturalne, nie zaś w nowacę stosunku prawnego i wygaśnięcie stosownej części wierzytelności. Sąd Najwyższy stwierdził również, że układ nie kreuje także wierzytelności przyszłej, z którym to stanowiskiem nie sposób się nie zgodzić.

■ **Skutki uchylenia układu dla wierzytelności nim objętych.** W omawianym w powyższym punkcie orzeczeniu Sąd Najwyższy stwierdził również, że w przypadku, gdy „dłużnik i osoba trzecia, która po zatwierdzeniu układu dokonuje z nim czynności prawnej powodującej uszczuplenie majątku uniemożliwiające wykonanie zatwierdzonego układu, musi uwzględnić okoliczność, że z przedmiotu takiej czynności, wobec niewykonania układu, wierzyciele będą żądać zaspokojenia takich wierzytelności, jakie im w stosunku do dłużnika rzeczywiście przysługiwały”. Wynika to z faktu, że skutkiem uchylenia układu jest przysługiwanie wierzycielom wierzytelności w pełnej wysokości, bez uwzględnienia treści tego układu. W części, którą dłużnik przekazał już wierzycielowi w ramach realizacji uchylonego układu, wierzytelność wygasa.

■ **Wierzytelności wynikające z umowy wzajemnej w układzie.** Jak wynika z ust. 3 omawianego przepisu – wierzytelności wobec dłużnika wynikające z umowy wzajemnej, która nie została wykonana w całości lub części przed dniem otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego, są objęte układem wyłącznie w przypadku, gdy świadczenie drugiej strony ma charakter podzielny oraz tylko w zakresie, w jakim druga strona spełniła świadczenie przed dniem otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego i nie otrzymała świadczenia wzajemnego.

■ **Świadczenia wynikające z pozostałych umów wzajemnych.** Świadczenia wynikające z niewykonanych umów wzajemnych powinny być na bieżąco wykonywane po otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego, o ile odpowiednikiem świadczenia dłużnika jest świadczenie wierzyciela. Dzięki temu dłużnik może kontynuować swoją działalność i nabywać środki niezbędne do utrzymania przedsiębiorstwa w ruchu, a w przyszłości – do wykonania układu. Gdyby przyjąć, że również zobowiązania wynikające z niewykonanych umów wzajemnych są objęte układem, dłużnik nie miałby możliwości uzyskania jakiegokolwiek przychodu z takich umów. Ze spełnieniem świadczenia musiałby się bowiem wstrzymać do czasu prawomocnego zatwierdzenia układu. Z omawianego przepisu wynika, że świadczenie z niewykonej umowy wzajemnej jest objęte układem tylko wyjątkowo, tj. gdy świadczenie wzajemne wierzyciela jest świadczeniem podzielnym i tylko w zakresie, w jakim wierzyciel już spełnił świadczenie do majątku dłużnika przed dniem otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego i nie otrzymał świadczenia wzajemnego.

⚡ **Art. 151. [Wierzytelności wyłączone z układu]**

1. Układ nie obejmuje:

1) wierzytelności alimentacyjnych oraz rent z tytułu odszkodowania za wywołanie choroby, niezdolności do pracy, kalectwa lub śmierci oraz z tytułu zamiany uprawnień objętych treścią prawa dożywocia na dożywotnią rentę;

2) roszczeń o wydanie mienia i zaniechanie naruszania praw;

3) wierzytelności, za które dłużnik odpowiada w związku z nabyciem spadku po dniu otwarcia postępowania restrukturyzacyjne-

go, po wejściu spadku do masy układowej lub sanacyjnej;

4) wierzytelności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne w części finansowanej przez ubezpieczonego, których płatnikiem jest dłużnik.

2. Układ nie obejmuje wierzytelności ze stosunku pracy oraz wierzytelności zabezpieczonej na mieniu dłużnika hipoteką, zastawem, zastawem rejestrowym, zastawem skarbowym lub hipoteką morską, w części znajdującej pokrycie w wartości przedmiotu zabezpieczenia, chyba że wierzyciel wyraził zgodę na objęcie jej układem. Zgodę na objęcie wierzytelności układem wyraża się w sposób bezwarunkowy i nieodwołalny, najpóźniej przed przystąpieniem do głosowania nad układem. Zgoda może zostać wyrażona ustnie do protokołu zgromadzenia wierzycieli.

3. Do wierzytelności zabezpieczonych przeniesieniem na wierzyciela własności rzeczy, wierzytelności lub innego prawa przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio.

⚡ **komentarz**

■ **Uwagi ogólne.** Omawiany przepis wskazuje sześć kategorii wierzytelności, które nie są objęte układem, także w sytuacji, gdy powstały przed dniem ogłoszenia upadłości. Cztery spośród tych wyjątków (wskazane w ust. 1 komentowanego artykułu) mają charakter bezwzględny, a ich objęcie układem nie jest możliwe nawet za zgodą wierzyciela. Dwie pozostałe kategorie wierzytelności (wskazane w ust. 2) mogą być natomiast objęte układem pod warunkiem wyrażenia takiej woli przez wierzyciela.

■ **Należności alimentacyjne.** Należności alimentacyjne wynikające z obowiązku dostarczenia środków utrzymania krewnym i powinowatym (art. 128–144 ustawy z 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy; t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 2082 ze zm.; dalej: k.r.o.) oraz z tytułu obowiązku przyczyniania się do zaspokojenia potrzeb rodziny (art. 27–28 k.r.o.), nie są objęte układem niezależnie od woli wierzyciela.

■ **Renty.** Nieobjęte układem pozostają także renty zasądzone z tytułu odszkodowania za wywołanie choroby, niezdolności do pracy, kalectwa lub śmierci (art. 444 ustawy z 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny; t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 121 ze zm.; dalej: k.c.). Renty ustanowione w związku z tymi zdarzeniami w drodze umowy lub ugody także są wyłączone z układu. Poza układem pozostają także renty, do świadczenia których upadły był zobowiązany w związku z zamianą umowy dożywocia na dożywotnią rentę (art. 913 k.c.), oraz renty umowne ustanowione z zachowaniem art. 903 i następnych k.c.

■ **Roszczenia o wydanie mienia i zaniechanie naruszania praw.** Wierzytelności o wydanie mienia ze względu na ich naturę nie mogą być objęte układem, toteż ich wymienienie w przepisie ma wyłącznie charakter porządkujący. Żaden przepis w prawie restrukturyzacyjnym nie wyłącza prawa wierzyciela do skutecznego żądania wydania rzeczy, dlatego też układ również nie może ograniczać tego prawa. Podobny charakter ma roszczenie o zaniechanie naruszenia praw. Nie mogą być one objęte układem, ponieważ prawa, na podstawie których ochrony może się domagać wierzyciel, są prawami niezbywalnymi lub są nierozdzielnie związane z posiadanym przez uprawnionego majątkiem.

■ **Wierzytelności, za które upadły odpowiada w związku z nabyciem spadku.** Układ nie obejmuje zobowiązań, za które upadły odpowiada w związku z nabyciem spadku po dniu otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego, jeżeli spadek wszedł do masy układowej lub sanacyjnej. Wierzyciele spadku mogą się domagać zaspokojenia z masy spadkowej, a ponieważ masa układowa lub sanacyjna nabywa spadek z dobrodziejstwem inwentarza – ograniczenie to jest dla pozostałych wierzycieli neutralne.

■ **Wierzytelności w związku z nabyciem spadku objęte układem.** Wierzytelności wierzycieli spadku są natomiast objęte układem, jeżeli upadły nabył spadek przed dniem otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego. Taka sytuacja nie wypełnia bowiem dyspozycji art. 151 ust. 1 pkt 3 p.r.

■ **Składki na ubezpieczenia społeczne w części finansowanej przez ubezpieczonego, których płatnikiem jest dłużnik.** Składki na ubezpieczenia społeczne w części finansowanej przez ubezpieczonego (najczęściej pracownika), których płatnikiem jest dłużnik (zwykle pracodawca), są wyłączone z układu. Pozostałe składki, takie jak składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, wypadkowe i chorobowe w części finansowanej przez pracodawcę, których obowiązek zapłaty powstał przed dniem otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego, są natomiast objęte układem. Zgodnie z art. 160 ust. 1 p.r. spłata należności z tytułu składek, które zostały objęte układem, może polegać wyłącznie na rozłożeniu ich na raty.

■ **Ogólne uwagi o wyłączeniach warunkowych.** Wyłączenia warunkowe mogą zostać objęte układem lub z niego wyłączone zależnie od woli wierzyciela. Zgoda wierzyciela na objęcie jego wierzytelności układem musi być wyrażona na piśmie w sposób bezwarunkowy i nieodwołalny, najpóźniej przed przystąpieniem do głosowania na zgromadzeniu wierzycieli. Składając takie oświadczenie, wierzyciel wyraża zgodę na stosowanie warunków układu bez znaczenia, jaką postać ostatecznie przyjmą, i niezależnie od tego, czy wierzyciel będzie głosował za ich przyjęciem czy przeciwnie. Wyrażenie zgody, które nie jest bezwarunkowe, nie daje wierzycielowi prawa do głosowania nad układem, a jego wierzytelność pozostaje poza układem. Zgoda może być również wyrażona przez wierzyciela ustnie do protokołu zgromadzenia wierzycieli.

■ **Wierzytelności ze stosunku pracy.** Wierzytelności ze stosunku pracy są warunkowo wyłączone z układu i mogą nim być objęte tylko za zgodą wyrażoną przez pracownika. Wierzytelności ze stosunku pracy to nie tylko wynagrodzenie za pracę – termin ten należy rozumieć jak najszerszej. Wprowadzenie możliwości objęcia wierzytelności pracowniczych układem ma na celu umożliwienie pracownikom wzięcia udziału w ratowaniu przedsiębiorstwa restrukturyzowanej spółki. Wierzytelności pracownicze w postępowaniu restrukturyzacyjnym powinny być zaspokajane na bieżąco, ale dla pracownika najistotniejszy jest nie tyle bieżący rachunek ekonomiczny i porównanie stopnia zaspokojenia w układzie z zaspokojeniem w razie ewentualnej upadłości, a możliwość zachowania miejsca pracy, co będzie dla niego zdecydowanie bardziej korzystne w dłuższej perspektywie.

■ **Wierzytelności zabezpieczone na majątku dłużnika.** Również warunkowe jest objęcie układem wierzyciela korzystającego z zabezpieczenia hipotecznego, hipoteką morską, zastawem, zastawem rejestrowym czy skarbowym oraz powierniczym przeniesieniem rzeczy, praw lub roszczeń. Wierzyciel, który posiada takie zabezpieczenie na majątku dłużnika, może dobrovolnie przystąpić do układu. Wyrażenie zgody przez wierzyciela nie pozbawia go zabezpieczenia, które pozostaje w mocy i zabezpiecza wierzytelność do wysokości określonej układem. Oznacza to również, że w razie uchylenia układu wierzytelność wraca do pierwotnej wysokości (po odjęciu kwot, które dłużnik spłacił) i w tym zakresie wierzycielowi wciąż służy zabezpieczenie. Wyrażenie przez wierzyciela zgody na objęcie układem, który przewiduje umorzenie części zadłużenia, nie powoduje obniżenia sumy zabezpieczenia czy wykreślenia zabezpieczenia z odpowiedniego rejestru. Podstawą wykreślenia ograniczonego prawa rzeczowego będzie dopiero postanowienie o wykonaniu układu.

■ **Zróznicowanie treści propozycji układowych dla wierzycieli zabezpieczonych rzeczowo.** Artykuł 162 ust. 1 p.r. nakazuje, aby wierzycielom danej kategorii interesu zaproponować równe warunki układu, co może stanowić przeszkodę do korzystania przez wierzycieli z możliwości przystąpienia do układu. Problem ten rozwiązuje art. 163 ust. 3 p.r., który pozwala uwzględnić w treści propozycji układowych zupełnie różny interes w przystąpieniu do układu, który ma wierzyciel wpisany do hipoteki na trze-

cim miejscu w stosunku do wierzyciela wpisanego na miejscu pierwszym. W ten sposób możliwe jest zróżnicowanie sytuacji wierzycieli w układzie stosownie do realnych perspektyw zaspokojenia z przedmiotu zabezpieczenia oraz zachęcenie ich do udziału w układzie.

■ **Wierzytelności zabezpieczone przeniesieniem własności na wierzyciela.** Tylko za zgodą wierzyciela mogą zostać objęte układem wierzytelności zabezpieczone przeniesieniem własności na wierzyciela. Jeżeli do dnia otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego tacy wierzyciele nie złożyli oświadczenia o skorzystaniu z zabezpieczenia i zaliczeniu wartości prze-właszczonego mienia na poczet zobowiązania, to ich wierzytelność pozostaje objęta układem.

■ **Dochodzenie wierzytelności nieobjętych układem.** Wierzytelności nieobjęte układem mogą być dochodzone na zasadach ogólnych, a więc w drodze egzekucji. Po otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego egzekucja może być prowadzona tylko z przedmiotu zabezpieczenia, z zastrzeżeniem postępowania sanacyjnego, w którym co do zasady wszystkie egzekucje, także wszczęte przez wierzycieli, których wierzytelności nie zostały objęte układem, podlegają zawieszeniu.

⚡ **Art. 152. [Niedopuszczalność objęcia układem]**

Objęcie układem wierzytelności objętej innym układem jest niedopuszczalne, chyba że układ ten został uchylony.

⚡ **komentarz**

■ **Niedopuszczalność ponownego objęcia wierzytelności układem.** Nie jest możliwe ponowne objęcie układem wierzytelności objętej innym układem, zarówno zawartym w postępowaniu na skutek wniosku złożonego po 1 stycznia 2016 r., jak również w postępowaniu upadłościowym z możliwością zawarcia układu i w postępowaniu naprawczym na mocy poprzedniej ustawy, oraz pod rządami prawa układowego i układu w upadłości z 1934 r.

■ **Możliwość ponownego objęcia wierzytelności układem w razie uchylenia układu.** Możliwe jest natomiast objęcie układem wierzytelności, która była już objęta innym układem, ale układ ten został prawomocnie uchylony. Nie ma wtedy ryzyka ponownej redukcji wierzytelności już raz zredukowanej, jako że po uchyleniu układu wierzytelność wraca co do zasady do swego pierwotnego kształtu.

⚡ **Art. 153. [Wierzytelności FGŚP, odpowiednie stosowanie]**

Do wierzytelności Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych o zwrot świadczeń wypłaconych pracownikom dłużnika przepisy dotyczące wierzytelności ze stosunku pracy stosuje się odpowiednio.

⚡ **komentarz**

■ **Zgoda Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych na objęcie wierzytelności układem.** Jeżeli pracownikom dłużnika ich wynagrodzenia zostaną wypłacone przez Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, to fundusz wstępuje do postępowania restrukturyzacyjnego w miejsce zaspokojonego wierzyciela. Oznacza to możliwość objęcia układem, za zgodą FGŚP, wierzytelności pracowniczych przejętych na skutek zapłaty, powstałych przed dniem otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego. Wierzytelności powstałe po otwarciu postępowania nie mogą być natomiast objęte układem – ze względu na treść art. 150 ust. 1 p.r.

■ **Zasady wyrażania zgody.** Podobnie jak zgoda wierzyciela, zgoda FGŚP musi być wyrażona bezwarunkowo, nieodwołalnie i na piśmie, najpóźniej przed głosowaniem na zgromadzeniu wierzycieli. Dopuszczalne jest także wyrażenie zgody ustnie do protokołu zgromadzenia.

⚡ **Art. 154. [Wierzytelności KRUS, odpowiednie stosowanie]**

Do wierzytelności Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego przepisy doty-

częće wierzytelności Zakładu Ubezpieczeń Społecznych stosuje się odpowiednio.

komentarz

■ **Odpowiednie stosowanie przepisów wobec wierzytelności KRUS.** Do wierzytelności Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące objęcia wierzytelności układem tylko w części finansowanej przez płatnika (art. 151 ust. 1 pkt 4 p.r.), ograniczenia propozycji układowych do rozłożenia na raty (art. 160 ust. 1 p.r.) oraz zasady zabezpieczenia wierzytelności w razie propozycji układowych przewidujących przejęcie całości majątku dłużnika przez osobę trzecią lub wierzyciela, dopłaty lub spłaty między wierzycielami (art. 160 ust. 2 i 3 p.r.).

Art. 155. [Podmiot składający propozycje układowe]

1. **Propozycje układowe składa dłużnik.**
2. **Propozycje układowe może również złożyć rada wierzycieli, nadzorca sądowy albo zarządca, albo wierzyciel lub wierzyciele mający łącznie więcej niż 30% sumy wierzytelności, z wyłączeniem wierzycieli określonych w art. 8o ust. 3, art. 1o9 ust. 1 i art. 116.**
3. **Propozycje układowe określają sposób restrukturyzacji zobowiązań dłużnika.**

komentarz

- **Propozycje układowe dłużnika.** Co do zasady wniosek restrukturyzacyjny składany jest przez dłużnika. Dlatego też to dłużnik – w większości wypadków – powinien przygotować i złożyć propozycje układowe.
- **Propozycje układowe wierzyciela.** W sytuacji, gdy brak jest propozycji dłużnika, albo obok jego propozycji – uprawnienie do złożenia propozycji układowych mają wierzyciel lub wierzyciele dysponujący łącznie więcej niż 30 proc. sumy wierzytelności. Do sumy, od której oblicza się minimalną większość, nie wlicza się wierzytelności wierzycieli, o których mowa w art. 8o ust. 3 p.r., art. 1o9 ust. 1 p.r. i art. 116 p.r. Nie wlicza się także tych wierzytelności do ogólnej sumy uprawniającej do złożenia propozycji układowych. Uprawnienie wierzycieli reprezentujących 30 proc. sumy wierzytelności do złożenia własnych propozycji układowych wynika z faktu, że taka większość zazwyczaj wystarcza do zablokowania przyjęcia układu. Dzięki temu rozwiązaniu niezgodna na propozycje dłużnika lub brak porozumienia z innymi wierzycielami nie przekreśla całkowicie możliwości zawarcia układu. [przykład 8]
- **Propozycje nadzorcy sądowego lub zarządcy.** Propozycje układowe może złożyć również nadzorca sądowy lub zarządca. Uprawnienie nadzorcy lub zarządcy wynika z ich roli we wspieraniu dłużnika w dążeniu do zawarcia układu. W sytuacji gdy dłużnik z jakiegoś powodu nie może lub nie potrafi sformułować odpowiednich propozycji (na przykład w jego miejsce wstąpili spadkobiercy lub kurator), nadzorca sądowy lub zarządca jako najbardziej zorientowani i profesjonalnie przygotowani powinni takie propozycje przygotować i złożyć.
- **Propozycje rady wierzycieli.** Uprawnienie do złożenia propozycji przez radę wierzycieli jest konsekwencją prawa rady do sprzeciwienia się umorzeniu postępowania restrukturyzacyjnego. Wierzyciele, których odpowiednia większość dojdzie do porozumienia, mogą nie tylko decydować o kierunku prowadzenia postępowania, ale także mogą je zakończyć zawarciem układu bez pomocy, a nawet wbrew woli dłużnika.
- **Charakter propozycji układowych.** Propozycje układowe zawierają proponowany sposób restrukturyzacji zobowiązań. Zasady ich konstruowania określają szczegółowo przepisy art. 156–163 p.r. Propozycje układowe są obowiązkowym elementem wstępnego planu restrukturyzacyjnego i planu restrukturyzacyjnego, ponieważ stanowią podstawowy środek restrukturyzacyjny.

Art. 156. [Restrukturyzacja zobowiązań, zakres]

1. **Restrukturyzacja zobowiązań dłużnika obejmuje w szczególności:**
 - 1) **odroczenie terminu wykonania;**
 - 2) **rozłożenie spłaty na raty;**

- 3) **zmniejszenie wysokości;**
 - 4) **konwersję wierzytelności na udziały lub akcje;**
 - 5) **zmiianę, zmianę lub uchylenie prawa zabezpieczającego określoną wierzytelność.**
2. **Propozycje układowe mogą wskazywać jeden lub więcej sposobów restrukturyzacji zobowiązań dłużnika.**
 3. **Restrukturyzacja zobowiązań dłużnika stanowiąca pomoc publiczną może polegać wyłącznie na:**
 - 1) **restrukturyzacji, o której mowa w art. 16o ust. 1;**
 - 2) **odroczeniu terminu płatności lub rozłożeniu na raty zobowiązań z tytułu wypłat ze środków Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych;**
 - 3) **odroczeniu terminu płatności lub rozłożeniu na raty podatków lub zobowiązań z tytułu gwarancji i poręczeń udzielonych przez Skarb Państwa i jednostki samorządu terytorialnego.**
 4. **Restrukturyzacja zobowiązań dłużnika jest niedopuszczalna w przypadku, gdy dotyczy wierzytelności stanowiących kwoty pomocy publicznej, w stosunku do których Komisja Europejska wydała decyzję nakazującą ich zwrot.**
 5. **Propozycje układowe przewidujące konwersję wierzytelności na udziały lub akcje zawierają:**
 - 1) **sumę, o jaką kapitał zakładowy ma zostać podwyższony;**
 - 2) **liczbę oraz wartość nominalną nowo ustanowionych udziałów lub akcji lub też wartość, o którą następuje podwyższenie wartości nominalnej udziałów lub akcji już istniejących;**
 - 3) **określenie, że objęcie udziałów lub akcji następuje z wyłączeniem prawa pierwszeństwa lub poboru, przy czym wyłączenie prawa pierwszeństwa lub poboru następuje nawet wówczas, jeżeli takiej możliwości nie przewiduje umowa spółki lub statut;**
 - 4) **oznaczenie, czy akcje nowej emisji są na okaziciela, czy imienne;**
 - 5) **cenę emisyjną nowych akcji;**
 - 6) **datę, od której nowe akcje mają uczestniczyć w dywidendzie.**
 6. **Do propozycji układowych przewidujących konwersję wierzytelności na akcje w sposób określony w art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2oos r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych przepisów art. 7 ust. 1 tej ustawy oraz art. 19 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2oos r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz.U. z 2o14 r. poz. 94, z późn. zm.11) nie stosuje się.**

komentarz

- **Przykładowy charakter wyliczenia sposobów restrukturyzacji.** Wyliczenie możliwych sposobów restrukturyzacji zobowiązań dłużnika nie jest wyczerpujące – ma charakter przykładowy. Możliwe jest przedstawienie i przyjęcie również innych propozycji układowych niż te przedstawione w omawianym przepisie, byle były zgodne z przepisami prawa.
- **Odroczenie terminu wykonania.** Odroczenie terminu wykonania zobowiązań oznacza ustalenie nowego terminu płatności zobowiązań. Nowy termin płatności powinien być wskazany w odniesieniu do terminu uprawomocnienia się postanowienia o zatwierdzeniu układu. Na etapie składania propozycji układowych nie jest możliwe ustalenie, kiedy odbędzie się zgromadzenie wierzycieli, a także czy postanowienie o zatwierdzeniu układu uprawomocni się od razu, czy dopiero po rozpoznaniu zażalenia przez sąd. Oznaczenie terminu płatności konkretną datą kalendarzową nie powinno być stosowane, ponieważ może prowadzić do niemożliwości wykonania układu jeszcze przed jego prawomocnym zatwierdzeniem.
- **Rozłożenie spłaty na raty.** Rozłożenie spłaty zobowiązań dłużnika na raty polega na odroczeniu wykonania poszczególnych części zobowiązań na różne terminy, które następują kolejno po sobie. Podobnie jak w przypadku odroczenia terminu wykonania zobowiązań, propozycje układowe powinny wskazywać terminy płatności poszczególnych rat nie datą kalendarzową, a w odniesieniu do daty uprawomocnienia się postanowienia o zatwierdzeniu układu. Jednocześnie propozycje powinny być na tyle precyzyjne, aby na ich

PRZYKŁAD 8

Kiedy wierzyciele mogą złożyć propozycje układowe

Postępowanie sanacyjne wszczęto na wniosek wierzyciela. Dwóch wierzycieli, mających łącznie 30 proc. sumy wierzytelności, złożyło propozycje układowe. Jeśli postępowanie sanacyjne zostanie wszczęte na wniosek wierzyciela – brak jest propozycji układowych, które złożyłby dłużnik. W takiej sytuacji prawo do złożenia propozycji mają wierzyciele dysponujący odpowiednią sumą wierzytelności.

PRZYKŁAD 9

Dowolność połączenia metod

Dłużnik w propozycjach układowych zaproponował, aby sumę zobowiązań zredukować o 30 proc., umorzyć odsetki w całości, odroczyć termin płatności do 3 miesięcy od dnia uprawomocnienia się postanowienia o zatwierdzeniu układu i rozłożyć płatność pozostałej części zobowiązań na 12 równych miesięcznych rat płatnych do 1o. dnia każdego miesiąca. Taka propozycja jest dopuszczalna. Propozycje restrukturyzacji mogą wskazywać dowolne połączenie wymienionych w ustawie metod, a także innych określonych przez dłużnika sposobów restrukturyzacji.

podstawie można było w przyszłości ustalić wymagalność poszczególnych kwot w określonych terminach.

- **Zmniejszenie wysokości.** Zmniejszenie sumy zobowiązań dłużnika oznacza ich proporcjonalne umorzenie. Wielkość umorzonych zobowiązań powinna być wskazana procentowo. [przykład 9]
- **Konwersja wierzytelności na udziały lub akcje.** Konwersja wierzytelności na udziały lub akcje wymaga precyzyjnego przygotowania propozycji układowych. W szczególności należy wskazać sumę, o jaką ma być podniesiony kapitał zakładowy (łączna wartość nominalna przeznaczonych do objęcia za wierzytelności udziałów lub akcji); liczbę oraz wartość nominalną nowo ustanowionych udziałów lub akcji; określenie, że objęcie udziałów lub akcji następuje z wyłączeniem prawa pierwszeństwa lub poboru, przy czym wyłączenie prawa pierwszeństwa lub poboru następuje nawet wówczas, jeżeli takiej możliwości nie przewiduje umowa spółki lub statut (żaden z dotychczasowych udziałowców lub akcjonariuszy nie ma prawa głosu ani skutecznej drogi do przeciwwstawienia się konwersji); oznaczenie, czy akcje nowej emisji są na okaziciela, czy imienne; cenę emisyjną nowych akcji; datę, od której nowe akcje mają uczestniczyć w dywidendzie (zazwyczaj będzie to pierwszy pełny rok obrotowy po zatwierdzeniu układu).
- **Skutek zatwierdzenia układu dla podwyższenia objęcia udziałów lub akcji.** Treść propozycji układowych w zakresie konwersji wierzytelności musi spełniać wszystkie elementy wymagane od uchwały walnego zgromadzenia wspólników (akcjonariuszy) oraz wniosku o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego. Układ zastępuje wymagane przez kodeks spółek handlowych czynności związane z podwyższeniem kapitału i objęciem udziałów lub akcji, a konwersja następuje z mocy samego układu i żadne dodatkowe czynności nie są już potrzebne. Podstawą rejestracji nowego podwyższonego kapitału jest w takiej sytuacji odpis prawomocnego postanowienia o zatwierdzeniu układu.
- **Zwolnienie dłużnika z obowiązków.** W wypadku konwersji wierzytelności na akcje spółki publicznej dłużnik jest zwolniony z obowiązków określonych w art. 7 ust. 1 ustawy z 29 lipca 2oos r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych (t.j. Dz.U. z 2o13 r. poz. 1382 ze zm.) oraz art. 19 ust. 1 pkt 2 ustawy z 29 lipca 2oos r. o obrocie instrumentami finansowymi (t.j. Dz.U. z 2o14 r. poz. 94 ze zm.). Dzięki temu możliwa jest emisja akcji w trybie wykonania układu, bez konieczności uwzględniania wymogów nakładanych na emitenta w podstawowym trybie.
- **Zmiana, zamiana lub uchylenie prawa zabezpieczającego określoną wierzytelność.** Dopuszczalne są również inne propozycje układowe, takie jak zmiana, zamiana lub uchylenie prawa zabezpieczającego określoną wierzytelność, które mogą stanowić uzupełnienie bardziej skomplikowanych sposobów restrukturyzacji. Pozwalają one również na dostosowanie restrukturyzacji do sytuacji konkretnego dłużnika i wzajemnych stosunków jego wierzycieli. Na przykład dopuszczalną sytuacją jest przeniesienie przez wierzycieli hipotek na inną nieruchomość należącą do dłużnika, tak aby umożliwić mu sprzedaż części majątku

dotąd zabezpieczonej i zaspokojenie w ten sposób pozostałych wierzycieli.

- **Inne sposoby restrukturyzacji zobowiązań dłużnika.** Inne przepisy ustawy również zawierają dopuszczalne sposoby restrukturyzacji zobowiązań. Artykuł 157 p.r. wskazuje, że możliwe jest zaspokojenie wierzycieli z zysku przedsiębiorstwa dłużnika. W takim przypadku propozycje powinny określać procentowy udział wierzycieli w zysku przedsiębiorstwa, sposób i termin jego realizacji oraz minimalną wielkość zysku pozwalającą uznać, że układ jest wykonywany. W przeciwnym wypadku wierzyciele nie dysponowałiby żadnym środkiem nacisku na dłużnika, który nie wykonywałby układu i zasłaniał się brakiem jakiegokolwiek zysku. Zarząd przedsiębiorstwem może być w takiej sytuacji pozostawiony w rękach dłużnika lub przekazany powołanemu zarządcy. Artykuł 158 p.r. przewiduje z kolei możliwość udzielenia kredytu lub pożyczki dłużnikowi albo też zmianę treści stosunków prawnych lub praw lub ustanowienie zabezpieczenia wierzytelności. Wreszcie art. 159 p.r. umożliwia zaspokojenie wierzycieli z majątku dłużnika w ramach układu likwidacyjnego.
- **Wymogi wobec propozycji układowych.** Propozycje układowe mogą obejmować zarówno jedną, jak i kilka wybranych propozycji układowych. Propozycje te muszą być jednak zgodne z prawem. Muszą być ponadto jednakowe dla wierzycieli reprezentujących taką samą kategorię interesu lub dla wszystkich wierzycieli, jeśli nie zostali oni podzieleni na kategorie.

Art. 157. [Spłata zobowiązań z zysku]

Jeżeli propozycje układowe przewidują spłatę zobowiązań z zysku przedsiębiorstwa dłużnika, mogą one określać, jaka część zysku będzie przeznaczona na spłatę zobowiązań.

komentarz

- **Spłata zobowiązań z zysku przedsiębiorstwa.** Układ może przewidywać spłatę zobowiązań z zysku przedsiębiorstwa należącego do dłużnika. W takim przypadku termin wykonania układu nie jest znany, a konkretne kwoty zapłaty i daty, w których mają być wykonane, nie mogą być z góry określone. Dla zabezpieczenia wierzycieli nie będzie jednak wystarczające samo określenie części zysku, jaka ma być przeznaczona na spłatę wierzytelności. Samo procentowe określenie części zysku, jaki ma być przeznaczony na spłatę wierzycieli układowych, może być wyjątkowo uznane za wystarczające, gdy zarząd na czas wykonania układu zostaje powierzony osobie wskazanej przez wierzycieli. Jeśli jednak zarząd nad przedsiębiorstwem pozostał w rękach dłużnika – konieczne jest określenie w warunkach układu minimalnej kwoty, która ma być przeznaczona na spłatę w określonej jednostce czasu. W przeciwnym wypadku dłużnik mógłby tak manipulować kosztami, aby bezkarnie nie uiszczać żadnych kwot na poczet realizacji układu, przy jednoczesnym braku podstaw do żądania przez wierzycieli uchylenia układu.
- **Praktyczne znaczenie omawianego przepisu.** Przepis ten ma w praktyce niewielkie zastosowanie, ponieważ wierzyciele rzadko

KOMENTARZE

wyrażają zgodę na nieprecyzyjne uregulowanie kwot przypadających im w ramach spłat układowych. W interesie wierzycieli jest raczej określenie konkretnych kwot lub odpowiednich procentów danej wierzytelności, które w określonym momencie powinny zostać spłacone. Oznacza to, że propozycje układowe powinny zawierać bardzo dokładne wyliczenie możliwości generowania zysków przez przedsiębiorstwo dłużnika, tak aby zaproponowane kwoty odzwierciedlały realne możliwości spłaty. Dłużnik, kalkulując spłaty wierzycieli, musi zawsze brać pod uwagę pesymistyczny scenariusz. Niespodziewany brak założonych wpływów uniemożliwia pełną spłatę zgodnie z układem i stanowi podstawę do jego uchylenia.

Natomiast niespodziewane zyski nie będą rozdzielane między wierzycieli, którzy dostaną tylko taką część, jaką przewiduje układ.

- **Udział wierzycieli danej kategorii interesu w zysku.** Niezależnie od określenia części zysku, jaka ma być przeznaczona na zaspokojenie wierzycieli układowych warunki układu powinny przewidywać, w jakich częściach wierzyciele poszczególnych kategorii interesu będą w tym zysku uczestniczyć. Udział wierzycieli danej kategorii interesu w przypadającej na daną kategorię części zysku powinien być równy.
- **Inne sposoby zabezpieczenia interesów wierzycieli.** Układ może zawierać także zabezpieczenie interesów wierzycieli na wypadek braku zysku. Możliwe jest na przykład ustanowienie na taką okoliczność pełnomocnika, który zyska uprawnienie do zbycia majątku dłużnika i rozdzielenia go pomiędzy wierzycieli w określonym układem stosunku. Sposobem zabezpieczenia spłaty długów z zysku może być również ustanowienie hipotek lub zastawów rejestrowych. W przypadku gdy układ przewiduje procentowy lub ułamkowy udział wierzycieli w zysku, konieczne jest wskazanie minimalnej kwoty zysku, przy jakiej można uznać, że układ jest wykonywany.
- **Ustanowienie pełnomocnika lub zarządcy.** W sytuacji gdy zarząd nad przedsiębiorstwem dłużnika powierzany jest pełnomocnikowi lub zarządcy przymusowemu, konieczne jest określenie kwot i terminów wypłaty wynagrodzenia z tytułu zarządzania, które również może być określone jako procent z zysku. Takie rozwiązywanie pełni funkcję motywującą do właściwego zarządzania.

Art. 158. [Oświadczenie pożyczkodawcy]

Jeżeli plan restrukturyzacyjny przewiduje udzielenie kredytu lub pożyczki dłużnikowi lub zmianę treści stosunków prawnych lub praw lub ustanowienie zabezpieczenia wierzytelności, do propozycji układowych dołącza się w formie prawem przewidzianej oświadczenie osoby, która zobowiązała się udzielić kredytu lub pożyczki, wyrazić zgodę na zmianę stosunku prawnego lub prawa albo ustanowić lub zmienić zabezpieczenie wierzytelności.

komentarz

- **Udział wierzycieli w zawieraniu układu.** Układ na podstawie p.r. jest zawierany między wierzycielami i może być zawarty także bez zgody dłużnika (który nie musi być autorem propozycji układowych). Układ może również zawierać zobowiązania wierzycieli, a w jego wykonaniu mogą uczestniczyć osoby trzecie. Zgoda osób trzecich jest wymagana do decyzji o przyjęciu układu przez ogół wierzycieli i musi być wyrażona jeszcze przed głosowaniem, czyli wraz ze złożeniem propozycji układowej przewidującej udzielenie kredytu lub pożyczki dłużnikowi lub odpowiednią zmianę stosunku prawnego, prawa, ustanowienia lub zmianę zabezpieczenia.
- **Charakter oświadczenia osób trzecich.** Oświadczenie takie musi być bezwarunkowe, a jego forma musi odpowiadać treści podejmowanej czynności prawnej.

Warunkiem realizacji zobowiązania zawartego przez osobę trzecią w oświadczeniu jest prawomocne zatwierdzenie układu. Oświadczenie stanowi element propozycji układowych i może wiązać tylko w zakresie, w jakim propozycje zostały przyjęte, a następnie zatwierdzone.

■ **Czynności wymagające zgody osoby trzeciej.** Zgoda osoby trzeciej jest wymagana zwłaszcza w przypadku ustanowienia zabezpieczenia wykonania układu na jej majątku, wykreślenia zabezpieczenia lub zmiany umowy, która daje wzrost prawdopodobieństwa wykonania układu.

Art. 159. [Zaspokojenie wierzycieli przez likwidację majątku]

1. Propozycje układowe mogą przewidywać również zaspokojenie wierzycieli przez likwidację majątku dłużnika.
2. Sprzedaż dokonana w wykonaniu układu, który przewiduje zaspokojenie wierzycieli przez likwidację majątku dłużnika, nie wywołuje skutków sprzedaży egzekucyjnej.

komentarz

■ Charakter układu przewidującego likwidację majątku dłużnika. Propozycje układowe, które przewidują zaspokojenie wierzycieli przez likwidację majątku dłużnika, łączą w sobie elementy likwidacji i układu. Postępowanie prowadzone jest w drodze zawierania układu, a podział środków uzyskanych z likwidacji jest dowolny. Po wykonaniu układu dłużnik kończy jednak swój byt i jest wykreślany z odpowiedniego rejestru. Układ przewidujący zaspokojenie wierzycieli przez likwidację jest korzystny dla wierzycieli zwłaszcza wtedy, gdy sposób podziału środków uzyskanych z likwidacji określony w ustawie nie odpowiada ich przekonaniom o podziale sprawiedliwym, albo gdy istnieje inna ekonomiczna konieczność odstąpienia od przeprowadzania likwidacji w sposób przewidziany ustawowo.

- **Sposoby likwidacji majątku dłużnika.** Omawiany przepis wskazuje trzy możliwe sposoby likwidacji majątku dłużnika:
 - przez sprzedaż przeprowadzoną przez wyznaczoną osobę i rozdział pomiędzy wierzycieli,
 - przez przejęcie majątku przez wierzycieli lub wierzyciela,
 - w inny sposób przewidziany układem.
- **Sprzedaż majątku przez wyznaczoną osobę.** W przypadku sprzedaży majątku przez wyznaczoną osobę konieczne jest oczywiście wskazanie przez wierzycieli osoby fizycznej lub prawnej, która przeprowadzi likwidację.

Warunki układu powinny przewidywać sposób wynagradzania takiej osoby, czyli wysokość wynagrodzenia oraz tryb jego wypłacania i terminy wypłat, a także źródło finansowania tego wynagrodzenia. Wykonawcą układu może pozostać zarządca lub nadzorca sądowy, o ile posiada zaufanie wierzycieli.

Warunki likwidacji majątku również powinny być ściśle określone. W układzie powinno się określić cenę minimalną i tryb oferowania majątku nabywcom. Można też zdecydować o trybie udzielania takich zgód po zatwierdzeniu układu, np. przez organ kolegiain wierzycieli działający według przepisów o radzie wierzycieli. Nieokreślenie osoby, która miałaby dokonać likwidacji majątku lub brak jednoznacznego określenia jej kompetencji, może oznaczać niewykonalność układu. A co za tym idzie sąd powinien odmówić jego zatwierdzenia.

- **Inne sposoby likwidacji.** Układ może również przewidywać sprzedaż majątku osobie wskazanej w układzie na warunkach w nim określonych. Może także wskazywać dowolny ze znanych prawu sposobów przeniesienia własności. Istotne jest jednak, aby układ przewidywał sposób postępowania i osoby odpowiedzialne za jego wykonanie.
- **Przejęcie majątku przez wierzycieli.** Przejęcie majątku przez wierzycieli może polegać na rozdzieleniu pomiędzy nich majątku dłużnika, jak również na przejęciu majątku

przez niektórych wierzycieli z obowiązkiem spłaty pozostałych.

Układ może przewidywać również objęcie przez wierzycieli udziałów w całości lub poszczególnych składnikach majątku dłużnika. W sytuacji gdy układ jednoznacznie wskazuje, którzy wierzyciele i jakie składniki majątkowe przejmują, przeniesienie własności tych składników następuje z chwilą uprawomocnienia się postanowienia o zatwierdzeniu układu.

Przejęte prawa mogą być ujawnione w rejestrach publicznych (np. księgach wieczystych, KRS, rejestrze prowadzonym przez Urząd Patentowy) na podstawie postanowienia sędziego-komisarza o stwierdzeniu przyjęcia układu, z osnową układu oraz postanowienia o zatwierdzeniu układu wraz z klauzulą prawomocności.

■ **Niestosowanie przepisów dotyczących sprzedaży egzekucyjnej.** Do zbycia majątku w drodze wykonania układu przewidzianego likwidację majątku nie stosuje się art. 313 ustawy z 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 233 ze zm.), a więc sprzedaż dokonana w postępowaniu restrukturyzacyjnym nie ma skutków sprzedaży egzekucyjnej.

Propozycje układowe powinny zakładać pozostanie w mocy praw ciążących na sprzedawanych przedmiotach i stosownie do tych zabezpieczeń obliczenie możliwej do uzyskania ceny albo przewidzenie zgody wierzyciela, któremu służą te prawa, na objęcie układem lub na zdjęcie bądź zmianę tych obciążeń.

W przypadku układu przewidującego możliwość likwidacji mają również zastosowanie przepisy dotyczące przejścia zakładu pracy.

■ **Prawa i roszczenia osobiste.** Układ likwidacyjny nie narusza praw oraz skutków ujawnienia praw i roszczeń osobistych ciążyących na składnikach majątku dłużnika. Powoduje to, że osoba, na którą w wykonaniu układu przeszła własność składników majątkowych obciążonych tymi prawami, staje się dłużnikiem rzeczowym i musi znosić realizację tych praw przez osobę uprawnioną. Prawa nieujawnione w księdze wieczystej także nie wygasają, a nabywca takich rzeczy w trybie likwidacji przewidzianej układem likwidacyjnym nabywa rzeczy wraz z tymi obciążeniami. Układ może przewidywać wygaśnięcie tych praw, ale wyłącznie jeżeli dysponujący nimi wierzyciele wyrażą na to zgodę.

■ **Układ likwidacyjny w praktyce.** Układ likwidacyjny będzie zawierany zazwyczaj w toku postępowania sanacyjnego. Tylko to postępowanie może być zainicjowane bez woli dłużnika, a wierzyciele mogą w nim narzucić dłużnikowi przymusową restrukturyzację majątku i zobowiązań. Możliwe jest również zawarcie układu częściowo likwidacyjnego, który będzie zakładał przejęcie tylko niektórych składników majątku dłużnika przez wierzycieli lub ich sprzedaż w celu częściowego zaspokojenia wierzycieli, natomiast pozostałe zobowiązania zostaną zrestrukturyzowane w inny sposób.

Art. 160. [Rozłożenie na raty, odroczenie płatności]

1. Restrukturyzacja zobowiązań z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne w części finansowanej przez dłużnika jako pracodawcę, z tytułu składek na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, Fundusz Emerytur Pomostowych, z tytułu składek na własne ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne dłużnika oraz innych zobowiązań dłużnika wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, w szczególności odsetek za zwłokę od wyżej wymienionych składek, kosztów egzekucyjnych, kosztów upomnienia i dodatkowej opłaty, może obejmować wyłączenie rozłożenie na raty lub odroczenie terminu płatności.

2. Jeżeli układ przewiduje przejęcie całości majątku dłużnika przez osobę trzecią lub wierzyciela, dopłaty lub spłaty między wierzycielami, w układzie wskazuje się wierzyciela, w układyze wskazuje się wierzyciela, w układyze wskazuje się obowiązek wykonania zobowiązań wobec

Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Przejęcie obowiązku nie zmienia charakteru wierzytelności Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i możliwości ich przymusowego dochodzenia z uwzględnieniem uprzywilejowania wynikającego z przepisów regulujących dochodzenie wierzytelności Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

3. Po prawomocnym zatwierdzeniu układu wyciąg z zatwierdzonego spisu wierzytelności, o którym mowa w art. 102 ust. 2, ma moc tytułu wykonawczego przeciwko osobie, która przejęła obowiązek wykonania zobowiązań wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Należności objęte zatwierdzonym spisem wierzytelności mogą być dochodzone również w drodze egzekucji administracyjnej.

4. Restrukturyzacja zobowiązań wobec Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych może obejmować wyłącznie rozłożenie spłaty na raty lub odroczenie terminu płatności, chyba że dysponent Funduszu wyrazi zgodę na inny sposób restrukturyzacji.

5. Do restrukturyzacji zobowiązań wobec Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych przepisy ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

komentarz

- **Szczególny charakter zobowiązań wobec ZUS.** Szczególny charakter zobowiązań dłużnika wobec ZUS nie pozwala na traktowanie tych zobowiązań tak samo jak innych zobowiązań dłużnika. Z tego powodu restrukturyzacja zobowiązań z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne finansowane przez płatnika składek i innych zobowiązań dłużnika wobec ZUS może obejmować wyłącznie rozłożenie na raty lub odroczenie płatności, chyba że ZUS wyrazi zgodę na inny sposób restrukturyzacji.
- **Zakaz redukowania wierzytelności.** Zgodnie z treścią omawianego przepisu restrukturyzacja, w wyniku której nastąpi zmniejszenie wysokości zobowiązań wobec ZUS, jest niedopuszczalna.

Ustawa nakłada więc bezwzględny zakaz redukowania tych wierzytelności (który dotyczy również odsetek).

Możliwość rozłożenia na raty oznacza, że zakaz redukcji dotyczy tylko odsetek należnych za okres przed otwarciem postępowania restrukturyzacyjnego. Odsetki należą się wyłącznie od poszczególnych rat w razie uchybienia terminowej spłaty.

Przejęcie obowiązku wykonania zobowiązań wobec ZUS. Szczególny charakter zobowiązań wobec ZUS oznacza, że jeżeli układ przewiduje konwersję wierzytelności na udziały lub akcje, przejęcie całości majątku przez osobę trzecią lub wierzyciela, dopłaty lub spłaty pomiędzy wierzycielami, w układzie musi zostać wskazany wierzyciel lub osoba trzecia, które przejmą na siebie obowiązek wykonania zobowiązań wobec ZUS. Przejęcie tego obowiązku w żaden sposób nie wpływa na uprzywilejowany charakter wierzytelności ZUS i możliwości ich przymusowego dochodzenia z uwzględnieniem uprzywilejowania wynikającego z odrębnych przepisów. Osoba trzecia staje się więc samoistnym dłużnikiem ZUS na podstawie własnej zgody i prawomocnie zatwierdzonego układu. Jeśli układ został zatwierdzony prawomocnie, organ może przeciwko takiej osobie wsząć egzekucję na podstawie wyciągu z zatwierdzonego spisu wierzytelności. Jeżeli natomiast układ nie zostanie zatwierdzony, zgoda osoby trzeciej wygasa i nie zostaje nawiązany żaden rodzaj stosunku prawnego z ZUS.

■ **Charakter wierzytelności KRUS i FGŚP.** W przepisie mowa jest wyłącznie o ZUS, ale zgodnie z art. 154 p.r. wierzytelności Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego traktowane są w układzie na takich samych zasadach. Analogicznie do tych wierzytelności traktowane są w postępowaniu restrukturyzacyjnym wierzytelności FGŚP o zwrot świadczeń wypłaconych na zaspokojenie roszczeń pracowniczych.

